

HANDLETANKEN FOR
LOKALT DEMOKRATI

Styrk demokratiet

12 anbefalinger fra
Handletanken for Lokalt Demokrati

Styrk demokratiet
12 anbefalinger fra Handletanken for Lokalt Demokrati

Kultur og Borgerservice
Aarhus Kommune 2021

Redaktør: Roger Buch
Layout: ITK, Jan Thomassen

Forsidefoto: Malik Skydsgaard / Unsplash

Indhold

4	Demokratiet er værd at kæmpe for
8	Medlemmerne af Handletanken for Lokalt Demokrati
10	Handletankens 12 anbefalinger
16	Anbefaling 01: Tal og skriv, så det er til at forstå
20	Demokratiets krise er stærkt overdrevet, men der er plads til forbedring
24	Anbefaling 02: Tag ansvar for debatten på de sociale medier
29	Er internettet en gave eller en klods om benet for vores demokrati?
32	Anbefaling 03: Styrk de lokale medier
36	Anbefaling 04: Giv borgerne mere direkte adgang til byrådet
38	Borgersamling om klimavenlig transport
42	Anbefaling 05: Mød borgerne, hvor de er
50	Borgernes vilje til deltagelse
54	Anbefaling 06: Lyt, så alle stemmer bliver hørt
60	Anbefaling 07: Ræk ud, så alle bruger deres stemme
64	Undersøgelse af unges politiske deltagelse
68	Handletanken: Foreningslivet er vigtigt og udfordret
70	Anbefaling 08: Lad frivillige arbejde frivilligt
72	Sager der Samler bakker op om borgernes egen handlekraft
78	Anbefaling 09: Husk, at det lokale demokrati har brug for fysiske mødesteder
80	Foreningsidrætten taler tydeligt – lytter politikerne?
84	Anbefaling 10: Motivér flere til at blive frivillige
86	Nagin Ravand sætter dagsordenen gennem fodbold
90	Anbefaling 11: Styrk de lokale partiforeninger
94	Anbefaling 12: Åbn for andre fællesskaber
96	Borgerne, kommunen og det lokale
100	Litteratur

Forord

Demokratiet er værd at kæmpe for

Af *Trine Nielsen, rektor ved Danmarks Medie- og Journalisthøjskole (DMJX) (2019–2021)*
og *formand for Handletanken for Lokalt Demokrati*

Aarhus Kommune har sat demokratiet og den demokratiske deltagelse på dagsordenen. På foranledning af rådmand Rabih Azad-Ahmad blev der i 2019 nedsat en handletank med det formål at invitere relevante aktører til at arbejde sammen om, hvordan det lokale demokrati i Aarhus Kommune kan opretholdes og styrkes.

Handletanken for Lokalt Demokrati har i de seneste knap to år fungeret som et eksperimentarium, hvor demokratiet er blevet trykprøvet i forskellige eksperimenter, aktiviteter og dialoger med henblik på at finde nye veje til engagement og deltagelse i det lokale demokrati. Denne publikation er et resultat af det arbejde.

I Danmark kan vi bryste os af at have et velfungerende demokrati. Borgerne i Danmark har aldrig været så tilfredse med vores demokrati, som de er i dag. Nye partier skyder frem hvert år, vores valgdeltagelse er høj, og vi oplever ikke den samme polarisering i vores politiske system som i andre lande. Så i virkeligheden er det vel bare at læne sig tilbage og være tilfreds – “if it ain’t broke, don’t fix it”?

I 2019 målte Eurobarometeret den højeste demokratiske tilfredshed nogensinde i Danmark. Det samme gælder danskernes tillid til medierne i Danmark. Men når det gælder po-

litikere og journalister, så konkurrerer begge grupper om at kunne slå brugtvognsforhandlerne i bunden af tillidsbarometeret.

Som udgangspunkt for Handletankens arbejde gennemførte Danmarks Medie- og Journalisthøjskole (DMJX), Aarhus Kommune og Silverbullet en kvalitativ og kvantitativ kortlægning af borgernes syn på, og deltagelse i, det lokale demokrati. Borgerne vil gerne inddrages i demokratiet – men måske trænger de strukturer, som vi har etableret for at understøtte vores demokrati, til at blive gentænkt?

Det er en af de hypoteser, som vi har arbejdet med i Handletanken. Analysen viser et klart billede af, at brugerne gerne vil være mere aktive i de politiske beslutninger og gerne vil inddrages i processen, men de føler sig ikke særlig godt informeret, og de vil gerne deltage, men på en anden måde, end det er muligt i dag.

Demokrati betyder på græsk folkets magt, og selvom vi i dag både taler om det direkte demokrati og det repræsentative demokrati, så kræver et demokrati, at folket deltager og aktivt forholder sig til det samfund, som det er en del af.

Demokratikommisionen, som afsluttede sit arbejde i 2019, pegede på, at mange borgere ikke oplever partierne som den oplagte vej til

politisk indflydelse, fordi mange er i tvivl om deres mulighed for medindflydelse på den politiske linje i partierne. De føler, at partierne koncentrerer sig om enkeltsager, og at uenighed i et parti ikke er tilladt. Vi oplever et faldende engagement i de politiske partier. I 2019 var der ca. 130.000 personer, som var medlem af et parti. Det svarer til, hvad partiet Venstre alene havde i begyndelsen af 70'erne.

Noget af dette handler måske om, at skellet mellem borgernes virkelighed og den virkelighed, der opleves blandt politikere og journalister, er blevet større. Det var blandt andet tydeligt ved det seneste kommunalvalg i Aarhus, hvor en del af det, som politikere og journalister internt var optagede af, kun i begrænset omfang blev rejst af borgerne til f.eks. vælgermøder.

Nogle borgere har oplevet, at denne afstand er blevet større under coronapandemien, andre, at nærheden til politikere og rådhuset er blevet tættere, fordi vi digitalt har haft større adgang til hinanden.

Vi har i Handletanken for Lokalt Demokrati hele tiden haft fokus på, at vi er en handletank og ikke en tænketank. Derfor har vi løbende afprøvet vores teser og idéer til løsninger. Styrken ved Handletanken er, at når man handler, så sker der tit noget uventet. Da Aarhus Kommune

pga. coronapandemien lagde borgermøderne om til digitale møder, kom der nye grupper til møderne, som ellers havde været forhindret pga. fysiske udfordringer eller angst for at møde nye mennesker.

Af og til sker der også fejl – eller virkeligheden forholder sig anderledes, end vi troede. Vi troede, vi skulle servicere grupper, som allerede var meget demokratisk aktive – de var det bare på en anden måde, end vi forstod demokratisk aktive. Virkeligheden er ikke altid, hvad man tror, og derfor bygger vores anbefalinger på de erfaringer, vi har gjort os i processen, og de møder, vi har haft med en lang række aktører inden for folkeoplysningen, civilsamfundsorganisationer og demokratiske institutioner. Vi har også begået fejl undervejs, men ingen ved, hvad de formår, før de har forsøgt!

Det har også været vigtigt for os i Handletanken, at de anbefalinger, vi nu kommer med, er konkrete og formuleret, så de er til at forstå. Til hver anbefaling følger der en beskrivelse af nogle erfaringer, som vedrører emnet. Det kan være tiltag, som Handletanken har sat i gang, eller tiltag, som Handletanken er blevet inspireret af og har diskuteret. I denne udgivelse er beskrivelserne korte uddrag af nogle af erfaringerne, men på Handletankens hjemmeside:

www.fremtidensdemokrati.aarhus.dk kan du læse meget mere.

Vi har i vores arbejde haft særligt fokus på følgende områder, som vi mener har særlig betydning for den demokratiske udvikling:

- Demokratiet i en digital verden
- Demokratiet og samspillet mellem borgere og kommune
- Demokratiet og de folkeoplysende foreninger
- Demokratiet og minoritetsgrupper

Den digitale verden giver os nye muligheder for at deltage i den demokratiske samtale. Mange oplever desværre, at tonen i debatten bliver stadig skarpere og mere uforsonlig, særligt på de sociale medier. Det politiske spektrum er blevet trukket ud, og stadig mere ekstreme holdninger præger debatten. Vi skal være bedre til at være uenige, debatkulturen skal ændres. Alt for ofte handler uenighed om at overbevise modparten om, at man selv har ret. Men hvorfor kan vi ikke være uenige på en civiliseret måde? Den hårde tone i kommentarspor på f.eks. de sociale medier gør, at mange trækker sig fra debatten, hvilket er et sygdomstegn for vores demokrati.

Vi har i Handletanken eksperimenteret med nye måder at mødes på digitalt, og coronakrisen blev det bedste eksperimentarium, som vi kunne forestille os. Fra den ene dag til den anden blev vi sendt hjem for-

an skærmen, og det har givet os en række nye erkendelser om de digitale muligheder, som vi ikke havde fået ellers. Disse bliver præsenteret i rapporten.

Samspillet mellem borgerne og kommunen – og politikerne – er også kommet til at fylde meget i vores arbejde, og det er særligt adgangen til kommune og politikere, der har fyldt. En af de meget vigtige erkendelser har været, at politikerne og embedsværket i højere grad skal ud af rådhuset og møde borgerne der, hvor de er.

De folkeoplysende foreninger har mulighed for at spille en helt særlig rolle her, fordi de allerede har skabt nogle naturlige fora, hvor folk mødes, og hvor der også sker en egentlig træning i demokratiske beslutningsprocesser. Vi har i Handletanken også beskæftiget os med de frivillige fællesskaber, der findes, og ser også, at de har en væsentlig betydning for den demokratiske dannelse.

Minoritetsgrupper er en særlig demokratisk udfordring. Da tilliden til politikerne faldt i perioden 2005–2015, skete det især i de såkaldte marginaliserede grupper, dvs. borgere, som er på kanten af arbejdsmarkedet og samfundet som helhed. Arbejdsløse, borgere på kontanthjælp og hjemløse er desuden grupper, som har en markant

Foto: Thom Milkovic / Unsplash

lavere valgdeltagelse end resten af befolkningen. En valgdeltagelse, som er endnu lavere end for unge og indvandrere/efterkommere, der ligger lavere end gennemsnitsborgeren. Det bør være et særligt indsatsområde at få alle marginaliserede grupper mere med i demokratiet både lokalt og nationalt.

Vi vil fra Handletanken gerne rette en stor tak til de mange medarbejdere i Aarhus Kommune, der har bistået os med arbejdet. Derudover vil vi også rette en særlig tak til forsker i kommunalpolitik på DMJX, Roger Buch, som med sit analytiske forskerblik har været med til at udfordre os i forståelsen af lokaldemokratiets veje og afveje.

Intet af dette ville blive til noget uden den tillid, som rådmand Rabih Azad-Ahmad sammen med Kulturudvalget, der har udgjort den politiske følgegruppe til Handletanken, har vist os. Det har været en spændende opgave at få lov til at udfordre vores måde at tænke og tale om lokaldemokrati på, og vi har oplevet en meget stor lydhørhed fra alle politiske niveauer i Aarhus Kommune.

Endelig skal der lyde en meget stor tak til alle de personer og frivillige organisationer, der har bidraget til dette projekt. I er sjælen i lokaldemokratiet!

Det har været meget inspirerende at mærke det engagement og den virke-trang, som præger de mange organisationer og foreninger i Aarhus.

Vi konkluderer, som vi startede ud med: Demokratiet har det godt i Danmark! Men vi skylder også en meget stor tak til det danske civilsamfund for, at demokratiet lever, udvikler sig og hele tiden med sit med- og modspil fra civilsamfundet får vores politikere til at skulle leve op til den tillid, som vi viser dem. Det er den dynamik, der skaber et levende samfund og et demokrati, som også er med til at udvikle en kommune som Aarhus.

Demokratiet er vores fælles ansvar, og det er vores alles ret og pligt at holde det levende, retfærdigt og åbent.

På Handletankens vegne
Trine Nielsen

Medlemmerne af Handletanken for Lokalt Demokrati

Trine Nielsen, formand

Rektor, Danmarks Medie- og Journalisthøjskole
(2019–2021)

Anne Thorø Nielsen

Udviklingschef, FO-Aarhus

Jan Schouby

Chefredaktør, Århus Stiftstidende

Silas Harrebye

Lektor, RUC

Sten Tiedemann

Rektor, Folkeuniversitetet

Jens Mikkel Madsen

Bassist og komponist

Nina Frøjk Hansen

Formand, Århus Ungdommens Fællesråd,
medlem af KFUM og KFUK's hovedbestyrelse

Jane Sandberg

Museumsdirektør, Enigma – Museum for
post, tele & kommunikation

Jens Bundgaard

Formand, Idrætssamvirket Aarhus

Niels Bjørnø

Regions- og korshærsleder, Kirkens Korshær

Ditte Bloch Noer

Udviklingschef, Mino Danmark

Resumé

Handletankens 12 anbefalinger

En væsentlig forudsætning for demokratiet er, at vi taler sammen, argumenterer for vores synspunkter og respekterer andre. Derfor anbefaler Handletanken for Lokalt Demokrati som det første, at vi taler og skriver, så det er til at forstå for modtagerne.

Den anden anbefaling følger direkte i forlængelse, nemlig at vi alle tager et ansvar for debatten. I dag er debatten rykket ud af forsamlingshusene og ind på de sociale medier, men der er gået noget tabt undervejs, og tonen er alt for ofte langt over stregen. Vi har allesammen et ansvar for, at debatten er åben og inviterer mange ind. Medier, politikere, kommunale institutioner og andre, der faciliterer en debat på f.eks. sociale medier, har et særligt ansvar for at sikre den gode tone. Handletanken foreslår, at vi i Aarhus giver hinanden håndslag på, at vi vil sikre den gode debat her i byen og stå sammen om at styrke den demokratiske samtale. Handletanken opfordrer desuden til, at de lokale mediers rolle styrkes, da medierne er helt afgørende for den demokratiske samtale, det åbne samfund og oplysning. Dette er anbefaling 3.

Afstanden fra borgere til byråd kan virke lang, og derfor er Handletankens 4. anbefaling, at borgerne får en mere direkte adgang til byrådet. Det kan ske ved forsøg med flere former for borgerinddragelse, borgerting og spørgetid. Samtidig opfordrer Handletanken i anbefaling 5 byrådet og kommunen til at møde borgerne, hvor de er. Det

kan handle om at holde et dialogmøde i oplandet, bruge de digitale muligheder og i det hele taget sætte sig mere ind i borgernes sted. Og at lytte, så ikke kun dem, der råber højest, bliver hørt, men så alle bliver hørt og bruger deres stemme. Det gælder også ved valgene, hvor der er grupper som f.eks. hjemløse, der traditionelt har en lav valgdeltagelse. Det er tanken bag anbefaling 6 og 7.

Foreningerne og det frivillige arbejde er limen i demokratiet, og det er vigtigt, at de frivillige får mulighed for at gøre det, som motiverer dem. At deres indsats anerkendes og respekteres for den værdi, den har i sig selv og for samfundet. Det er budskabet i anbefaling 8. Men de frivillige fællesskaber fungerer kun, hvis der er fysiske steder at mødes. Demokratiet udfoldes bedst, når borgerne kan mødes, sådan som vi har lang tradition for i Danmark. Derfor anbefaler Handletanken i anbefaling 9, at de fysiske mødesteder i Aarhus Kommune prioriteres højere. Det gavner blandt meget andet demokrati, foreningsliv og idræt. Anbefaling 10 handler om at motivere flere til at deltage aktivt i foreningslivet som frivillige.

Handletankens anbefaling 11 opfordrer til at styrke demokratiets maskinrum – de lokale parti-foreninger. Der skal være mere stolthed over det politiske arbejde, så der kommer stærkere kandidater til valgene og flere til at løse de demokratiske opgaver. Samtidig mener Handletanken, at vi som

samfund skal være åbne for nye former for fællesskaber og gribe de spændende muligheder, det giver at mødes på andre møder. Det er budskabet i anbefaling 12. Det kan være gennem mere fleksible og individuelle muligheder for at dyrke sin interesse eller helt uorganiserede fællesskaber. Demokratiet er konstant under udvikling, så længe vi udfordrer det og både tænker nyt og bevarer det, der virker.

På de følgende sider kan du læse mere om Handletankens 12 anbefalinger til at styrke det lokale demokrati. Først i et resumé af de 12 anbefalinger og derefter i en grundigere gennemgang. Efter hver anbefaling følger en motivation for, hvorfor Handletankens medlemmer synes, at netop den anbefaling er relevant set i et større samfundsperspektiv.

Handletanken har igangsat egne projekter og fundet inspiration fra andre demokratiprojekter. Ved flere af anbefalingerne findes uddrag af de erfaringer, der er gjort inden for emnet, ligesom der også er relevante artikler om emnerne i denne rapport. Der følger efter motivationen ved flere af anbefalingerne en kort beskrivelse af eksempler på erfaringer og tiltag inden for anbefalingens emne. Mange af erfaringerne går på kryds og tværs af de enkelte anbefalinger, og de skal således ikke læses isoleret i forhold til den enkelte anbefaling, men ses i forhold til Handletankens samlede katalog over anbefalinger.

Alt materiale findes i fuld længde på Handletankens hjemmeside www.fremtidensdemokrati.aarhus.dk. Du har også mulighed for at finde en skabelon på hjemmesiden, hvor du kan skrive dine erfaringer, hvis du har lavet et arrangement med lokalt demokrati, som andre kan lære af.

Anbefalingerne

- 01 Tal og skriv, så det er til at forstå
- 02 Tag ansvar for debatten på de sociale medier
- 03 Styrk de lokale medier
- 04 Giv borgerne mere direkte adgang til byrådet
- 05 Mød borgerne, hvor de er
- 06 Lyt, så alle stemmer bliver hørt
- 07 Ræk ud, så alle bruger deres stemme
- 08 Lad frivillige arbejde frivilligt
- 09 Husk, at det lokale demokrati har brug for fysiske mødesteder
- 10 Motivér flere til at blive frivillige
- 11 Styrk de lokale partiforeninger
- 12 Åbn for andre fællesskaber

Foto: Colourbox

01

Tal og skriv, så det er til at forstå

Anbefaling

Offentlige myndigheder bruger ofte et sprog, som kan være svært at forstå. Derfor anbefaler Handletanken, at Aarhus Kommune går forrest med at kommunikere, så det er til at forstå.

Vi foreslår, at Aarhus Kommune følger tre principper:

- Vær meget konkret – og brug gerne eksempler og levende billeder.
- Fortæl kun det relevante og det vigtigste for din modtager.
- Brug ord, som din modtager forstår.

02

Tag ansvar for debatten på de sociale medier

Anbefaling

Tonen på de sociale medier er for hård. Derfor anbefaler Handletanken, at Aarhus Kommune sammen med lokale medier, uddannelsesinstitutioner og evt. andre relevante aktører i byen laver en Aarhus-model for god tone i debatten på de sociale medier. Der skal arbejdes for, at så mange som muligt tilslutter sig.

Vi foreslår, at modellen:

- understreger, at alle har et ansvar for tonen i debatten på de sociale medier. Det gælder brugere, medier, organisationer og politikere.
- indeholder 3–5 fælles regler og pligter for

god tone, som gælder for alle, der bruger kommunens og samarbejdspartneres sociale medier.

- indeholder en forpligtelse til at tage ansvar for tonen på egne sociale medier. Organisationen skal fortælle, hvordan den vil tage ansvaret på sig. Det kan man f.eks. gøre ved at have en vært, der sammen med brugerne skal sørge for en god tone i samtalen.

03

Styrk de lokale medier

Anbefaling

De lokale medier er udfordrede. Derfor anbefaler Handletanken, at byrådet sammen med de lokale medier holder et debatmøde om, hvad de lokale medier betyder for demokratiet i Aarhus. Vi foreslår, at drøftelsen handler om borgernes nye medievaner, de lokale mediers trængte økonomi og kommunens samspil med de lokale medier.

Vi foreslår, at drøftelsen leder til forslag, som:

- styrker de lokale medier – gamle såvel som nye.
- øger kommunens fokus på nye medier og borgernes nye medievaner.
- sikrer åbenhed, transparens og godt samarbejde med de lokale medier.

04

Giv borgerne mere direkte adgang til byrådet

Anbefaling

Borgerne efterspørger større indflydelse på kommunalpolitikken. Derfor anbefaler Handletanken, at byrådet giver borgerne en mere direkte adgang til at få deres idéer og forslag diskuteret af byrådet.

Vi foreslår, at byrådet afprøver forskellige metoder til at give borgerne en mere direkte

adgang til byrådet. Det kan f.eks. være ved at lave forsøg med spørgetid før byrådsmøder eller ved at afprøve metoder som borgerforslag, borgersamlinger og borgerting.

Vi foreslår, at kommunen kommunikerer mere og bedre om de muligheder, som allerede findes for at få adgang til byrådet, byrådspolitikerne og de politiske sager i kommunen.

05

Mød borgerne, hvor de er

Anbefaling

Flere borgere skal give deres mening til kende. Derfor anbefaler Handletanken, at byrådet møder borgerne, hvor de er, når de inddrager borgerne.

Vi foreslår, at byrådet tilrettelægger borgerinddragelsen ud fra borgernes behov og fjerner barrierer for, at borgerne har mulighed for og lyst til at deltage.

Vi foreslår, at kommunen bliver bedre til at sætte sig i borgernes sted og tilpasse borgerinddragelsen til borgernes virkelighed. Det kan f.eks. gøres ved at:

- placere fysiske møder der, hvor borgerne befinder sig rent geografisk.

- afholde møder på tidspunkter, hvor borgerne har mulighed for at deltage.
- samarbejde med borgergrupper og lokale medier om borgermøder mv.
- visualisere den problemstilling, som drøftes, f.eks. ved at tage ud og se noget fysisk eller se en video og billeder.
- benytte de digitale kanaler, som bedst når ud til målgruppen.
- bruge digitale møder til at nå personer, som har svært ved at deltage i fysiske møder, f.eks. pga. geografisk afstand eller fysisk eller psykisk nedsættelse af funktionsevnen.
- reducere bureaukrati og fjerne tekniske udfordringer, så det bliver nemt for alle at deltage både fysisk og digitalt.

06

Lyt, så alle stemmer bliver hørt

Anbefaling

De borgere, som kun i mindre grad deltager i det lokale demokrati, skal også høres. Derfor anbefaler Handletanken, at byrådet gør en særlig indsats for at lytte til og engagere de demokratiske minoriteter.

Vi foreslår, at der bliver lavet et forsøg med at nedsætte et forum for socialt udsatte, som får

mulighed for i næste byrådsperiode at sende to indstillinger, som byrådet skal behandle. Forummet skal selv kunne vælge, hvilket emne de ønsker at stille et forslag om i byrådet.

Vi foreslår, at forummet bliver faciliteret og sekretariatsbetjent af en relevant organisation i civilsamfundet.

07

Ræk ud, så alle bruger deres stemme

Anbefaling

Flere skal stemme ved valgene. Derfor anbefaler Handletanken, at byrådet fortsat gør en særlig indsats for at få dem, der i mindre grad deltager i demokratiet, til at stemme ved valgene.

Vi foreslår, at kommunen fortsat laver målrettede indsatser for at få de grupper, som traditio-

nelt har en lav valgdeltagelse, til at bruge deres stemme ved valgene.

Vi foreslår, at kommunen husker at lave indsatser for de grupper, der ikke tidligere er lavet indsatser for, f.eks. hjemløse, unge uden for arbejdsmarkedet og ældre over 70 år.

08

Lad frivillige arbejde frivilligt

Anbefaling

Foreningerne bidrager til at løse samfundsmæssige opgaver med frivillige kræfter. Handletanken anbefaler, at byrådet anerkender og respekterer, at det frivillige arbejde er frivilligt.

Vi foreslår, at Aarhus Kommune og det folkeoplysende område drøfter og kommer med forslag til, hvordan det frivillige engagement

bliver anerkendt og respekteret, særligt når byrådet har politiske dagsordner, som de ønsker, at foreningerne skal bidrage til at løfte.

Vi foreslår, at Aarhus Kommune i højere grad understøtter de frivillige, når der skal løses komplekse opgaver, hvor der er behov for en specialiseret viden.

09

Husk, at det lokale demokrati har brug for fysiske mødesteder

Anbefaling

Aarhus mangler fysiske mødesteder. Derfor anbefaler Handletanken, at byrådet sikrer fysiske mødesteder for lokale fællesskaber.

Vi foreslår, at Aarhus Kommune prioriterer lokale fysiske mødesteder i byudviklingen, såsom idrætsfaciliteter, biblioteker og medborgerhuse.

Vi foreslår, at Aarhus Kommune synliggør muligheden for at booke byens eksisterende mødesteder med ledig kapacitet.

10

Motivér flere til at blive frivillige

Anbefaling

Der er brug for flere frivillige i foreningslivet. Derfor anbefaler Handletanken, at kommunen og foreningslivet arbejder sammen, for at flere får lyst til at være aktive i foreningslivet som frivillige.

Vi foreslår, at Aarhus Kommune og foreningslivet undersøger, hvordan de sammen kan arbejde med strategier, der kan give flere lyst til at engagere sig som frivillige eller påtage sig bestyrelsesposter.

11

Styrk de lokale partiforeninger

Anbefaling

De lokale partiforeninger er udfordrede. Derfor anbefaler Handletanken, at byrådet tager en temadrøftelse af de lokale partiforeningers problemer og udfordringer. Drøftelsen kan f.eks. lede til:

- Forslag til at styrke de lokale partiforeninger.
- Forslag til samarbejde mellem partiforeningerne om rekruttering, arrangementer osv.

- Forslag til landsdækkende konference og lokale møder om partiernes situation.
- Forslag til samarbejde med det øvrige foreningsliv om medlemsrekruttering, rekruttering af medlemmer til bestyrelsesarbejde osv.
- Forslag til at skabe respekt og stolthed omkring partimedlemskab.

12

Åbn for andre fællesskaber

Anbefaling

Der er en stigende efterspørgsel efter individuelle og fleksible muligheder for at dyrke interesser og aktiviteter. Derfor anbefaler Handletanken for Lokalt Demokrati, at byrådet sammen med foreningslivet åbner sig mod andre former for fællesskaber end de traditionelle foreningsfællesskaber.

Vi foreslår, at Aarhus Kommune og foreningslivet etablerer kontakt til relevante uorganiserede fællesskaber, såsom netværk, hverdagsaktivister og lignende, med henblik på at udvikle nye samarbejder med værdi for alle parter.

Vi foreslår, at Aarhus Kommune og det folkeoplysende område samarbejder om at skabe mere fleksible muligheder, for at alle kan dyrke deres interesser og aktiviteter i foreningerne.

Anbefaling

01 Tal og skriv, så det er til at forstå

Anbefaling

Offentlige myndigheder bruger ofte et sprog, som kan være svært at forstå. Derfor anbefaler Handletanken, at Aarhus Kommune går forrest med at kommunikere, så det er til at forstå, og som tager afsæt i borgernes hverdag og virkelighed.

Vi foreslår, at Aarhus Kommune følger tre principper:

- Vær meget konkret – og brug gerne eksempler og levende billeder.
- Fortæl kun det relevante og det vigtigste for din modtager.
- Brug ord, som din modtager forstår.

Motivation

Det er lettere at deltage i det, der sker omkring os, når vi forstår, hvad der bliver sagt og skrevet.

Der kan være en tendens til, at kommunen, men også f.eks. politikere, foreninger og civilsamfundsorganisationer, taler i et sprog, som kan være svært at forstå. Et eksempel er ordet "medborgerskab", som bruges hyppigt i disse år. Men hvad betyder det, og hvad mener vi, når vi bruger det? Er man aktiv medborger, når man kører fodboldholdet til kamp, eller når man er hjælpetræner i roklubben? Der kan man med fordel blive mere konkret og forklare, hvad man mener. Et andet eksempel er ordet "folkeoplysning", som ikke er et hverdagsord for alle, mens ord som "foreningslivet" og "foreninger" giver mere mening for mange.

Det nytter at gøre en indsats for at kommunikere i øjenhøjde og på bølgelængde med modtageren. Byrådet bør derfor sætte initiativer i gang med det formål at kommunikere, så det er til at forstå. Det kan være ved at omskrive breve, hjemmesider og andre borgerrettede digitale portaler og ved at uddanne medarbejderne i at tale og skrive, så det er til at forstå.

Vi opfordrer samtidig alle til at være opmærksomme på, hvilket sprog og hvilke begreber de bruger. Det kan f.eks. være foreninger, politikere og andre, der gerne vil have flere med i deres fællesskaber. Det er en god idé at være tydelig omkring, hvad de forskellige ord og begreber dækker over. Et ord eller et begreb kan forekomme åbenlyst for de indviede, men måske ikke for alle andre. Vil vi have flere ind i den demokratiske samtale, er det et godt sted at begynde.

Erfaringer og inspiration

Forskningsprojekt viser, at det gør en forskel, når myndigheder gør sig umage med sproget

Dansk Sprognævn og Københavns Universitet har i et forskningsprojekt fra 2016 vist, at det gør en forskel, hvordan breve fra myndigheder er formuleret. I projektet undersøges det, hvordan læserne forstår to forskellige versioner af det samme brev fra SKAT: en oprindelig version i et vanskeligt sprog og en omskrevet version, hvor der er gjort en indsats for at gøre sproget lettere at forstå.

Undersøgelsen konkluderer, at den omskrevne version er lettere at forstå, og at især svage læsere har en betydeligt bedre forståelse af den omskrevne version.

”Det tyder på, at tekstarbejdet i offentlige institutioner faktisk gør en positiv forskel for borgerne”, konkluderer forfatterne.

Mino Danmark oversatte covid-19-information til 29 sprog

Hvad gør man, når en virus pludselig spreder frygt og usikkerhed i samfundet, og mange ikke forstår det, som myndighederne fortæller?

Interesseorganisationen Mino Danmark var hurtigt til at trække i arbejdstøjet og få deres netværk af tolke til at oversætte informationerne fra myndighederne til 29 sprog, da covid-19 i marts 2020 lukkede samfundet ned. I begyndelsen drejede det sig om referater

af pressemøder, og senere fulgte oversættelser af plakater m.m.

”Hvis demokrati er at tage et ansvar for det samfund, man lever i, og bidrage med handlinger til fællesskabet, så ser vi det som en demokratisk handling”, sagde daværende direktør for Mino Danmark Niddal El-Jabri.

”I forhold til andre projekter omkring demokrati tror jeg, at det er vigtigt, at man taler til målgruppen og ikke om målgruppen. Hvis man føler, at man bliver set og hørt, eksempelvis fordi der kommunikeres på et sprog, man forstår, så er det også mere sandsynligt, at man går ind i den samtale”, tilføjede han.

[corona | covid-19]
在日常生活中预防感染

清洁双手
经常彻底地洗手，如果双手干净，可以使用含酒精的洗手液。

避免身体接触
避免握手、拥抱亲吻和拥抱。尤其要避免与有感冒或呼吸道感染症状的人接触。

礼貌咳嗽
咳嗽或打喷嚏时使用一次性的纸巾，或者弯曲的肘部遮住口鼻。

生病在家
如果您出现生病的症状，则应该待在家中，以免感染他人。

要注意
尤其是在人群密集的地方，例如公共交通工具上。

POLITI   SUNDHEDSSTYRELSEN   Trafik, Bygge- og Boligstyrelsen   Miljø- og Fødevarerministeriet
ERHVERVSSTYRELSEN   UDENRIGS MINISTERIET   FORSVARSMINISTERIET   BEREDSKABSSTYRELSEN

CHINESE
INTERPRETATION BY
MINO DANMARK

coronasmitte.dk

Sådan ser Mino Danmarks kinesiske oversættelse af myndighedernes coronaretningslinjer ud.

Det er vigtigt, at det lokale demokrati er åbent. Der skal være fuld gennemsigtighed, eksempelvis om partistøtte. Måske kunne det også være en god idé med flere folkeafstemninger, som man har i Schweiz. Demokratiet er godt, og lad os endelig få mere af det. Også i resten af verden, hvor der er mange uretfærdigheder.

– *Thor Skou, 25 år*

Foto: Colourbox

Artikel

Demokratiets krise er stærkt overdrevet, men der er plads til forbedring

Selvom borgerne er tilfredse med det demokratiske system, er de langt fra lige så tilfredse med politikerne. Der bør lægges mindre vægt på bekymringer for tilliden til det demokratiske system som helhed og mere på forbindelsen mellem befolkningen og de personer og institutioner, der personificerer demokratiet. Det er ikke styreformen i sig selv, men den måde, demokratiet kommer til udtryk på, vi skal bekymre os om.

Aflektor Lone Krogsholm, adjunkt Michael Bækgård og centerleder Roger Buch, Danmark Medie- og Journalisthøjskole

I de seneste år og årtier har det igen og igen lydt, at demokratiet er udfordret eller ligefrem i krise. Også i kommunerne har opfattelsen bredt sig. Kommuner landet over har søsat initiativer for at udvikle det lokale demokrati. DMJX startede i 2019 et samarbejde med Aarhus Kommune om demokratiudvikling i *Handletanken om Lokalt Demokrati*, som kommunen har nedsat med deltagere fra frivillige foreninger, lokale organisationer og markante personer i den nationale debat om demokrati. Baggrunden for de mange lokale initiativer er i høj grad den nationale debat om demokratiets krise.

Den nationale debat

Folketingsvalget i 2015 flyttede markant rundt på mandaterne i Folketinget og gav mindelser om jordskredsvalget i 1973. Sammen med nedslående målinger af tilliden til politikerne udløste det en omfattende debat om demokratiets krise, politikerlede og forskellige løsningsforslag. Siden 2015 er der udgivet en række bøger med fokus på demokratiets krise og diskussion af løsningsmodeller. Nøjagtigt det samme skete efter 1973, hvor bøgerne *Oprør fra midten* og *Den herskende klasse* er to markante eksempler, der stadig indgår i den demokratiske debat her 40 år senere. Sammenligningen mellem 1973 og 2015 og 1970'erne og 2010'erne er imidlertid ikke gavnlig, da demokratiet og samfundet er i helt forskellige forfatninger. Hvor samfundsproblemerne dengang var dybe og langvarige, er de i dag mindre. Det overses desværre alt for ofte i debatten om demokratiets tilstand.

Er der overhovedet et problem?

I 1970'erne startede en langvarig økonomisk krise, som først for alvor blev forladt i 1990'erne, mens Danmark i 2015 var på vej ud af den

økonomiske krise, der startede i 2008. Den økonomiske udvikling er vigtig, fordi økonomiske kriser – og krisepolitik, som rammer de svage i samfundet – gerne fører til mindre demokratisk tilfredshed og faldende tillid til politikerne. Kriser og krisepolitik skaber mindre tillid. Derfor er det heller ikke overraskende, at tilliden til politikerne steg igen ved folketingsvalget i 2019, da økonomien var stærk.

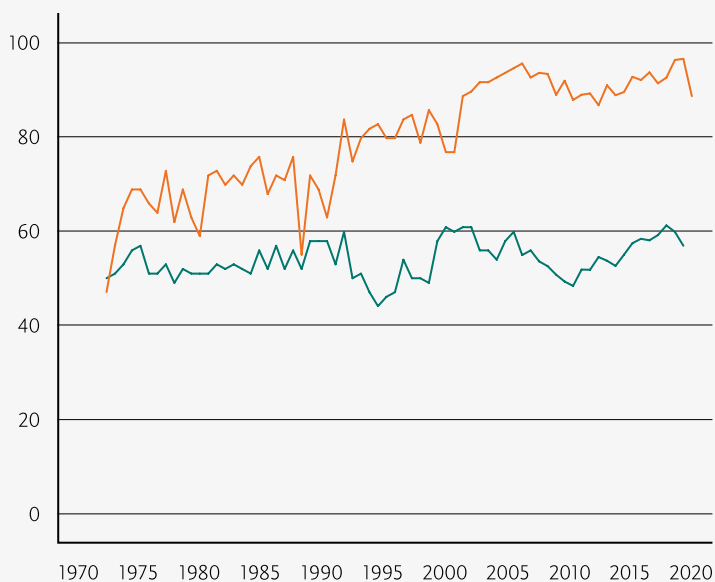
Historisk er den grundlæggende demokratiske tilfredshed i Danmark gået fra negativ bundrekord i 1973 til positiv europæisk rekord i 2019. Eurobarometeret måler en-to gange årligt borgernes demokratiske tilfredshed i Danmark og alle de øvrige EU-lande. Som det

ses i figur 1, kan den demokratiske grundsituation i 1970'erne og 2010'erne på ingen måde sammenlignes. Fra at Danmark lå under EU-gennemsnittet i 1973, var Danmark i 2019 en suveræn nummer 1 i demokratisk tilfredshed og satte i målingen i juni 2019 europæisk rekord. Aldrig nogensinde før havde et land præsteret, at 95 pct. af borgerne var tilfredse eller meget tilfredse med demokratiet. Coronapandemien og politikken til at håndtere corona betød et fald i den demokratiske tilfredshed i både Danmark og EU-landene samlet set. I Danmark faldt tilfredsheden med demokratiet som helhed fra de historiske 95 pct. til 87 pct. tilfredse eller meget tilfredse borgere.

Figur 1

Borgernes tilfredshed med demokratiet som helhed – 1971–2021.

● DK ● EU

Kilde: Eurobarometeret, diverse årgange.

Betyder den udbredte tilfredshed, at alle bekymringerne for demokratiet er overdrevne? Er demokratiet slet ikke udfordret? Jo, der er masser af udfordringer. For selvom borgerne er tilfredse med det demokratiske system som sådan, er de langt fra lige så tilfredse med dem, der personificerer demokratiet: politikerne. Når vælgerne i valgundersøgelserne siden 1971 er blevet spurgt: "Hvor stor tillid har du til danske politikere i almindelighed?", så har billedet generelt været nedslående. Figur 2 viser en såkaldt opinionsbalance mellem dem, der har tillid, og dem, der ikke har tillid. I 1971 var der altså 32 pct. flere, som udtrykte tillid

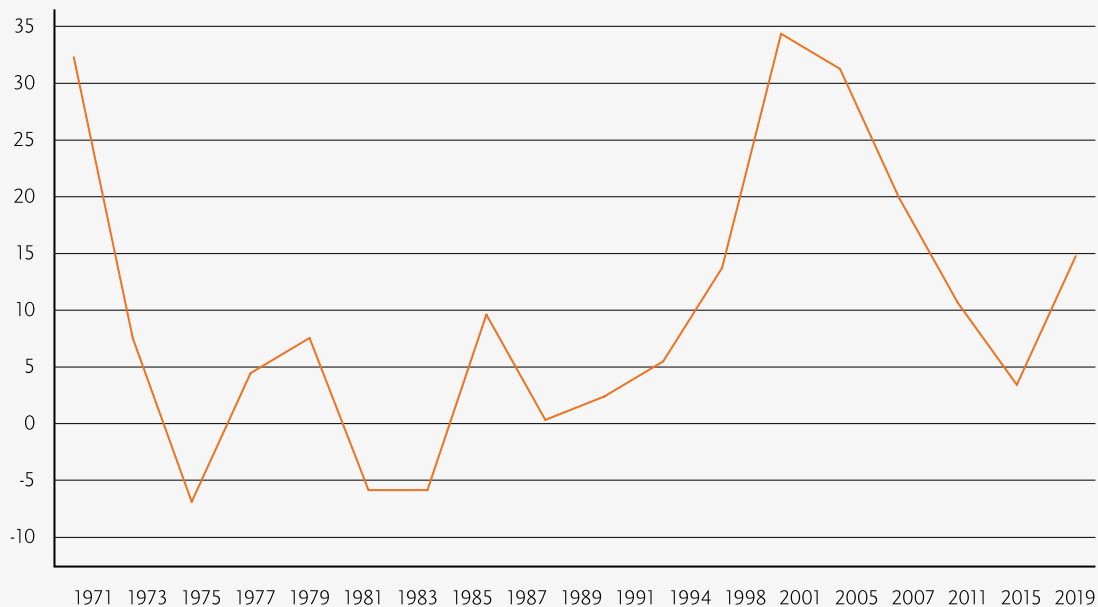
end mistillid, mens der i 1975 var 6 pct. flere, som udtrykte mistillid end tillid. Ved de fleste valg ligger opinionsbalancen på 0–10 pct., så befolkningen er altså splittet, men med en lille overvægt til dem, som har tillid. Det stejle fald i tilliden til politikerne siden 2001 er baggrunden for meget af debatten om den påståede demokratiske krise. Men ses kurven i sin helhed, er det ikke 2015, som er speciel, men derimod 2001, 2005 og 2007. Borgerne havde en usædvanlig høj tillid til politikerne i opgangsårene med forbrugsfest, bolig- og aktiebobler. Da boblen sprang, og krisen kom i 2008, faldt tilliden blot ned til det normale niveau.

En ting er demokratiet som helhed og tilliden til folketingspolitikere, men hvad med kommunalpolitik og kommunalpolitikere?

En undersøgelse, foretaget som forberedelse til arbejdet i *Handle-tanken for Lokalt Demokrati*, viser, at tilfredsheden med demokratiet i Aarhus Kommune ikke er på niveau med tilfredsheden med demokratiet i Danmark, hvor Eurobarometeret jo viser, at 95 pct. er meget tilfredse. I Aarhus Kommune er 50 pct. tilfredse, mens 18 pct. er utilfredse, hvilket er langt over de 5 pct., som ifølge Eurobarometeret er utilfredse med demokratiet som helhed. Det er et oplagt problem, at næsten hver

Figur 2

Borgernes tillid til politikere i almindelighed – 1971–2019.

Kilde: "Efter 15 års nedtur: Vælgerne har fået mere tillid til politikerne", *Altinget*, 26. august 2019.

sjette borger er utilfreds med demokratiet i Aarhus Kommune, selvom det omvendt er positivt, at 50 pct. er tilfredse. Derudover er der blandt borgerne i Aarhus en stor gruppe på 34 pct., som svarer hverken/eller, hvilket kan ses som et problem i sig selv: En tredjedel af borgerne har ikke et klart billede af, hvad de mener om det kommunale demokrati.

Figur 3

Borgernes tilfredshed med demokratiet som helhed i Aarhus Kommune – 2020.

Meget tilfreds	6
Tilfreds	44
Hverken eller	34
Utilfreds	13
Meget utilfreds	3
I alt	100

Kilde: DMJX, Silverbulet og Aarhus Kommune, "Lokalt demokrati i Aarhus Kommune".

Synet på de lokale politikere afspejler også andre problemfelter. Selvom 39 pct. stoler på, at kommunalpolitikere som regel træffer de beslutninger, som er bedst for kommunen, så er der næsten lige så mange, 34 pct., der ikke stoler på det. Endnu værre er det, at 35 pct. har følt en eller anden form for direkte politikerlede over for kommunalpolitikere inden for det seneste år.

De aarhusianske kommunalpolitikere kan dog trøste sig med, at det ser endnu værre ud på landspolitisk niveau. En landsdækkende undersøgelse lavet af Epinion for DR Nyheder i 2016 viste nemlig, at

Figur 4

Tilliden til politikerne og politikerlede hos borgerne i Aarhus Kommune – 2020.

Man kan som regel stole på, at politikerne i byrådet træffer de beslutninger, der er bedst for vores kommune.

Jeg har inden for det seneste år følt politikerlede overfor kommunalpolitikere i Aarhus.

● Helt uenig ● Delvis uenig ● Hverken eller ● Delvis enig ● Helt enig

Kilde: DMJX, Silverbulet og Aarhus Kommune, "Lokalt demokrati i Aarhus Kommune".

hele 51 pct. inden for det seneste år havde følt politikerlede over for folketingspolitikere.¹

Når borgerne i Aarhus opfølgende er blevet spurgt om, hvad der fik dem til at føle politikerlede, minder det på den ene side meget om den landsdækkende undersøgelse fra 2016. Det handler især om ting, som politikerne selv kan styre: Om de holder deres løfter, om de taler ordentligt til hinanden, og om de svarer på de spørgsmål, som de stilles af medier og journalister, om de er i kontakt med borgernes virkelighed eller lever i deres egen politiske boble, og om politikerne mere tænker på sig selv end på kommunens og helhedens interesser. Det peger på, at politikerne i borgernes øjne selv har en stor del af ansvaret for politikerleden, men derfor også kan gøre meget for at mindske den. På den anden side peger undersøgelsen i Aarhus også på helt andre årsager til at føle

politikerlede: store beslutninger om infrastruktur og letbane, Aarhus Ø og byudvikling samt eksempler på korruption og magtmisbrug i kommunen. På samme måde som krisepolitik kan undergrave tilliden til folketingspolitikere, så kan store politiske beslutninger i Aarhus Kommune føre til, at nogle borgere føler politikerlede.

Dette blandede billede med meget stor overordnet tilfredshed med demokratiet, mere skepsis over for politikerne og en stor gruppe borgere, som føler egentlig politikerlede, viser, at der var gode grunde til at nedsætte Handletanken for Lokalt Demokrati. For hvordan forbedres denne situation? Det er netop det spørgsmål, som Handletanken har prøvet at besvare gennem handlinger, forsøg og eksperimenter, der har været fundament for drøftelserne og udviklingen af Handletankens 12 anbefalinger.

¹ "Hver anden dansker har haft politikerlede på et år", DR Nyheder, 16. juni 2016.

Anbefaling

02 Tag ansvar for debatten på de sociale medier

Anbefaling

Tonen på de sociale medier er for hård. Derfor anbefaler Handletanken, at Aarhus Kommune sammen med lokale medier, uddannelsesinstitutioner og evt. andre relevante aktører i byen laver en Aarhus-model for god tone i debatten på de sociale medier. Der skal arbejdes for, at så mange som muligt tilslutter sig.

Vi foreslår, at modellen:

- understreger, at alle har et ansvar for tonen i debatten på de sociale medier. Det gælder brugere, medier, organisationer og politikere.
- indeholder 3–5 fælles regler og pligter for god tone, som gælder for alle, der bruger kommunens og samarbejdspartneres sociale medier.
- indeholder en forpligtelse til at tage ansvar for tonen på egne sociale medier. Organisationen skal fortælle, hvordan den vil tage ansvaret på sig. Det kan man f.eks. gøre ved at have en vært, der sammen med brugerne skal sørge for en god tone i samtalen.

Motivation

Tonen på de sociale medier og betydningen for den offentlige debat har været i fokus i flere år. I de senere måneder er den debat yderligere eskaleret med forskere, politikere og medier, der tager afstand fra tonen, særligt i kommentarsporet på sociale medier.

TV 2 fik lavet en Megafonmåling i foråret 2021, som viste, at 68 pct. af danskerne afholder sig fra at deltage i debatter og samtaler på sociale medier, fordi de synes, at tonen er for hård. Megafonmålingen blev lavet i forlængelse af en række hadske beskeder til årets X Factor-deltagere.

Ekstra Bladet valgte i marts 2021 helt at lukke for kommentarsporet i "Nationen" for at komme de

mange hadefulde kommentarer til livs. Kommentarer, der var sexistiske, racistiske, chikanerende og andet.

Undersøgelsen "Hadefulde ytringer i den offentlige online debat" fra Dansk Institut for Menneskerettigheder konkluderer, at: "Det er en gevinst for den demokratiske samtale, at så mange får mulighed for at deltage i debatter med mennesker, de ellers ikke ville møde, og at afstanden fra den almindelige dansker til beslutningstagerne er blevet kortere. Men måden, der debatteres på – også kaldet "tonen" i debatten – opleves af mange som hård, nedladende og polariserende, og det får dem til at holde sig væk fra debatten og undlade at bruge deres ytringsfrihed og bidrage til den demokratiske samtale."

Grænsen for, hvornår en debat er livlig eller for hård, er forskellig fra person til person og fra sag til sag. Det er svært at sætte en fast grænse, fordi der på den anden side af behovet for en god tone er hensynet til ytringsfriheden. Alle skal have lov til at ytre sig og blive hørt. Det er også en vigtig demokratisk ret, så længe man holder sig inden for lovgivningen. Men dette dilemma skal ikke føre til, at man som ansvarlig for en debat ikke forholder sig til tonen.

Byrådet bør derfor tage initiativ til, at tonen i den lokale offentlige onlinedebat bliver bedre, så flere har lyst til at deltage. Onlinedebatten foregår på mange forskellige institutioners platforme, og kommunen kan derfor ikke gøre det alene. Kommunen bør derfor sammen med f.eks. lokale medier og uddannelsesinstitutioner udforme en Aarhus-model for god tone i debatten for sociale medier.

Erfaringer og inspiration

TV 2 Østjylland: Tag aktivt stilling til jeres tilstedeværelse på Facebook

Vores ambition for TV 2 Østjylland på Facebook går i flere retninger. Vi ser vores Facebook-side som en journalistisk forlængelse af vores produkter. Her skaber vi samtaler om vores indhold, men vi forsøger også at bidrage med supplerende oplysninger, opklarende fakta eller andet, som kan blive efterspurgt i en tråd. Ofte får vi også noget tilbage – gode idéer til opfølgende historier, ligesom Facebook-trådene gør os opmærksomme på stemninger eller store spørgsmål, som vi kan tage fat på journalistisk. Det kan både pege os i en retning, vi enten ikke selv har været opmærksomme på – eller bekræfte os i et tema, der optager folk.

Overordnet er FB et rigtigt godt sted for os at komme i kontakt med vores brugere. Både i de konstruktive tråde, hvor vi kan understøtte en god stemning eller gode kommentarer – men også i de sværere tråde, hvor vores tilstedeværelse giver os mulighed for at understøtte en ordentlig tone i debatten. En af vores klare erfaringer er, at det at være tidligt til stede i en tråd med en voldsom debat er af kæmpe stor betydning. Det sætter et positivt præg på hele debattonen, hvis vi er hurtige til at skjule de første kommentarer, der overtræder vores retningslinjer, og understøtter den gode tone.

Anbefalinger

TV2 Østjyllands anbefalinger til andre

Tag aktivt stilling til jeres tilstedeværelse på Facebook. Hvad vil I der? Og sørg for at tilrettelægge et workflow, der understøtter den strategi. Ambitionen skal være realistisk. Vi ved godt, at vi ikke kan udrette mirakler for hverken den generelle debattonen eller lysten til at lytte, når man kaster sig ud i en Facebookdiskussion. Men kan vi gøre nogen klogere i vores arbejde i trådene, eller kan vi understøtte at skabe en debat, som folk har lyst til at deltage i – det er også succesparametre for os.

Kommentar fra politiker

Det er da meget fint... Jeg sidder bare med et spørgsmål... Hvorfor pokker vedtog og satte de ikke alle disse ting i gang, da de sad med magten? I hele 4 år kunne de på hvilket som helst tidspunkt have vedtaget disse ting. Men det gjorde de ikke. Man valgte i stedet den taktiske tilgang og forsøgte at gøre borgernes mulighed for at komme rundt til valgkamp. Igen viser det desværre at borgerne blot bliver brugt som små ludobrikker i Christiansborg spillet.

Synes godt om · Svar · Besked · 1 u.

1,4 tusind

↳ 220 svar

Forfatter

TV2 ØSTJYLLAND

Hej

Tak for dit indspark. Jeg kan se, at der er flere her i kommentarsporet, der gerne vil debattere med dig. Kan de ikke have ret i, at det handlede om, at Venstre ikke kunne skaffe flertal for disse planer, da de sad på regeringsmagten og derfor måtte indgå et kompromis?

Vh Marie, TV2 Østjylland

Forfatter

TV2 ØSTJYLLAND

Hej igen. Vi venter spændt på svar fra dig. Der er desuden flere, der spørger til, hvad konkret mener om udspillet, og hvad jeres ønsker er for landets infrastruktur. Hvad er I enige/uenige med Venstre om i den her sammenhæng? Vh Marie, TV2 Østjylland

Svar fra politiker efter TV2 ØSTJYLLAND har kontaktet politiker

TV2 ØSTJYLLAND Nej, det kan de ikke have ret i. For VLAK regeringen indgik jo en trafikaftale med DF. De valgte bare at gøre det i marts 2019, velvidende at der ville komme et valg samme år inden den skulle blive til virkelighed. Altså det man vil betragte som et valgoplæg. Se, hvad I får, hvis I stemmer på os. I den aftale indgik en række af de ting man nu foreslår fx øget motorvej nord for Aarhus (se. side 32), Kattegatforbindelse (se side 19). Så det var der altså flertalt for. Så er det selvfølgelig deres beslutning, hvornår man vil lave sådan en aftale, men det bliver en anelse hyklerisk, hvis man klandrer andre for ikke at gøre det, som man faktisk selv havde muligheden for at gøre i de 4 år man sad magten. Jeg tror såmænd bare at jeg har det ligesom mange andre, at jeg kan se at der altid er forskel på det som partierne siger de vil gøre, og så når de faktisk får magten og har flertallet, så gør de de ikke lige alligevel. <https://www.regeringen.dk/.../aftale-om-et...>

Synes godt om · Svar · Besked · 1 u.

5

Retningslinjer

TV 2 Østjyllands retningslinjer for kommentarer på sociale medier

På TV 2 Østjylland sætter vi stor pris på en levende debat. For at sikre den bedst mulige debat er det nødvendigt, at alle overholder vores regler for debatten.

Vi forbeholder os derfor retten til at slette indlæg, som:

- er skrevet i en unødigt hård tone eller på anden vis søger at afspore debatten.
- håner eller nedgør andre mennesker på baggrund af etnisk ophav, religion, handicap, alder, politisk ståsted, seksuel orientering eller lignende.
- indeholder fotos eller oplysninger/indhold, vi ikke kan verificere.
- har karakter af reklamer, annoncer eller kampagner uden relevans for emnet eller vores region, eller som er gentagende, herunder kopieret ind mange steder i debatten.
- er skrevet af en person, der optræder med falsk navn eller alias.
- udleverer personlige oplysninger, er injurierende, afslører navnene på personer i kriminalsager, indeholder virus, phishing, reklamer og lignende, eller som efter vores vurdering overtræder gældende lovgivning.
- vurderes ikke at overholde reglerne. Sådanne indlæg kan blive slettet uden videre, og i grelle tilfælde kan regelbrud føre til, at brugere blokeres fra siden.

Lærere og pædagoger havde digital dannelse på skemaet

For at ruste fremtidens lærere og pædagoger til at arbejde med digital dannelse blandt unge har Handletanken for Lokalt Demokrati initieret et forløb om digital dannelse. Forløbet gennemføres i samarbejde med VIA University College, Center for Information og Boblestudier ved Københavns Universitet, Dagbladet Information og Aarhus Bibliotekerne.

Som en del af forløbet holdt forfatter og filosofiprofessor ved Københavns Universitet Vincent F. Hendricks i foråret 2021 et foredrag om onlinedannelse for lærer- og pædagoguddannelserne på VIA University College. Foredraget havde fokus på digitale faldgruber og gav lærerne og pædagogerne viden og indblik i de mekanismer, der skaber grobund for f.eks. ulovlig billeddeling, shitstorme og fake news. Foredraget blev fulgt op af workshops for underviserne på de to uddannelser, således at de kan formidle indsigterne i deres undervisning af de studerende.

Foredraget havde udgangspunkt i bogen LIKE, som er en gratis og forskningsbaseret undervisningsbog udviklet af Center for Information og Boblestudier med støtte fra Trygfonden. Bogen er en del af undervisningsprogrammet D.U.D.E. om digital dannelse. Siden udgivelsen i 2019 er LIKE blevet flittigt anvendt på skoler og gymnasier over hele landet.

LIKE
Foredrag med Vincent Hendricks

I dette digitale foredrag taler professor Vincent Hendricks, der er én af hovedforfatterne bag den forskningsbaserede undervisningsbog LIKE, om digital adfærd. Foredraget er målrettet studerende og undervisere på lærer- og pædagoguddannelserne i Aarhus.

Foredraget har fokus på digitale faldgruber og giver deltagerne viden og indblik i de mekanismer, der skaber grobund for fx ulovlig billeddeling, shitstorme og fake news, kort sagt om digital adfærd på nettet med fokus på unge.

18. maj kl. 12:45-13:45 på Zoom

 Information

Plakat for foredraget om onlinedannelse.

Artikel

Er internettet en gave eller en klods om benet for vores demokrati?

Af Jane Sandberg, museumsdirektør, forfatter og medlem af Handletanken for Lokalt Demokrati

Da internettet for alvor blev allemandseje i slutningen af 1990'erne, var en af de oftest fremhævede fordele, at world wide web var en gave til demokratiet. For hvornår har menneskeheden nogensinde haft samme mulighed for at kommunikere på tværs af geografi, tidszoner, generationsmæssige og politiske skel? Og så ovenikøbet nu i en digital virkelighed, hvor tid stort set ikke længere er en faktor. Et enkelt klik kan forbinde mennesker på hver sin side af kloden, og væk er de begrænsninger, som f.eks. brevets langsommelighed tidligere pålagde os. Men har digitaliseringen været en gevinst for demokratiet?

Tillad mig en enkelt anekdote for perspektivets skyld. For nogle år siden var jeg vært for et besøg af den første demokratisk indsatte premierminister i Bhutan, Jigme Thinly. De han kom til Danmark, havde Bhutan netop haft sit første demokratiske valg (min gæst var indsat af kongen i overgangsfasen til demokratiet), og mod alle odds var min gæst ikke blevet genvalgt. Det undrede mig, men sådan set også en hel verden. For vi havde at gøre med manden, som havde indført et "happiness index" i landets BNP-måling (som en må-

bende omverden nu så beundrende på), ligesom Mr. Thinly også havde indfriet løftet om, at alle i Bhutan skulle have adgang til internettet. Da jeg spurgte ham, hvad hans egen forklaring var på, at han ikke var blevet genvalgt, svarede han, at hans folk fem år tidligere havde drømt om demokrati, lighed og internet. Nu, hvor internettet var blevet en del af deres hverdag, drømte de om Coca-Cola og en mikrobølgeovn! Læren af den historie er selvfølgelig, at den globale forbundethed, som de digitale kommunikationskanaler har givet os, kan bruges til meget – men de skal bruges rigtigt.

Det er indlysende, at særligt de sociale medier har givet os muligheder, som styrker den demokratiske samtale. For i dag kan vi alle udkomme med vores holdninger. Tidligere var holdningsytringer noget, man gav udtryk for i f.eks. vælgerforeninger eller ved at skrive debatindlæg til aviser. I dag er flere end 75 pct. af alle danskere på Facebook, og de fleste medier har debatspor på deres sociale profiler, hvor danskere kan diskutere og give udtryk for, hvad de mener om dette og hint. Men desværre viser det sig også, at 59 pct. af alle danskere i

dag vælger debatten på de digitale medier fra, fordi de oplever, at tonen simpelthen er for barsk. Den debat, der foregår på de digitale medier, er under pres, fordi angsten for at blive offentligt udskammet og hængt til tørre afholder majoriteten af danskerne fra at deltage. Det er en syg tendens, som kalder på den største omhu fra dem, der lægger platform til debatterne. Men den kalder også på en bred, offentlig samtale om, hvilken adfærd vi ønsker at have på de digitale platforme. Og her må det offentlige Danmark gå forrest. Det stiller store krav til offentlige personer som politikere, men sådan set også til offentlige systemer som f.eks. kommuner, som må og skal agere rollemodeller og vise, hvordan vi taler sammen og understøtter debatlysten.

Den mulighed, vi er blevet givet med de digitale kommunikationskanaler, er vitterligt en gave. Men vi skal værne om den, og vi skal i fællesskab udvikle vores fælles adfærd og måske særligt være opmærksomme på, at vi ikke mister rigtig mange mennesker, som vælger den debatform fra, fordi den er for hård.

Til gengæld gemmer der sig også en fantastisk mulighed for møder på tværs af alle mulige skel, fordi f.eks. de yngre generationer, de såkaldt digitalt indfødte, kan agere rollemodeller for de ældre. Hvis vi tænker systemer som de digitale kanaler som levende organismer, der skal passes og plejes af os alle, kan vi i det fælles arbejde for at udvikle dem få alle tiders anledning til at udvikle vores fælles fremtid på tværs af samfundsskel, fordi generation, etnicitet, køn, politik og uddannelsesniveau ikke nødvendigvis er dikterende for, hvorvidt du kan og vil deltage.

Jeg er lige blevet dansk statsborger i dag, og det betyder, at jeg må stemme til valgene. Det gør det mere interessant at følge med i det lokale demokrati. Demokratiet er vigtigt, og det er også for vigtigt til, at vi nogle gange gør det så svært at forstå, hvad det handler om. Politikerne må gerne tale, så vi kan forstå det. Jeg kunne godt forestille mig engang selv at blive politisk aktiv.

– *Yara Henriques, 27 år*

Anbefaling

03 Styrk de lokale medier

Anbefaling

De lokale medier er udfordrede. Derfor anbefaler Handletanken, at byrådet sammen med de lokale medier holder et debatmøde om, hvad de lokale medier betyder for demokratiet i Aarhus.

Vi foreslår, at drøftelsen handler om borgernes nye medievaner, de lokale mediers trængte økonomi og kommunens samspil med de lokale medier.

Vi foreslår, at drøftelsen leder til forslag, som:

- styrker de lokale medier – gamle såvel som nye.
- øger kommunens fokus på nye medier og borgernes nye medievaner.
- sikrer åbenhed, transparens og godt samarbejde med de lokale medier.

Motivation

Det moderne demokrati er ikke et ansigt-til-ansigt-demokrati, som det i dele af Danmark kunne være helt frem til kommunalreformen i 1970. I mange af datidens 1.400 kommuner med 500–1.000 indbyggere kendte alle deres kommunalpolitikere og mødte dem dagligt eller ofte. Med kommunalreformen i 1970 blev det kommunale demokrati de fleste steder så stort og fjernt, at borgerne i højere grad måtte bruge medierne for at følge med i kommunalpolitik. Det gjaldt også i Aarhus, hvor Købstaden Aarhus blev sammenlagt med 20 sognekommuner.

For borgerne i Aarhus var springet ikke så stort, men for borgerne i sognekommunerne blev demokratiet forvandlet, og siden 1970 er medierne borgernes vigtigste informationskilde om kommunalpolitik. Medierevolutionen med først regional-tv og lokalradio i 1980'erne og siden internettet, smartphones og sociale medier har ændret borgernes adgang og tilgang til nyheder og information, men har ikke ændret på, at medierne stadig er den vigtigste kilde til kommunalpolitik.

Medierne opfylder også en vigtig rolle som demokratisk vagthund over for de lokale magthavere og magtfulde i kommune, partier, virksomheder og interesseorganisationer. En sidste, men ofte overset rolle, er mediernes rolle for skabelsen, vedligeholdelsen og udviklingen af det lokale fællesskab.

Lokale og regionale medier er pressede af borgernes nye medievaner og udviklingen på annoncemarkeder og i annonceteknologi. De journalistiske ressourcer har været faldende, samtidig med at kommunens kommunikationsorganisation er vokset og styrket, hvilket kan skabe udfordringer for både kritisk journalistik og åben og mangfoldig offentlig debat. Borgerne betaler ikke gerne for lokale nyheder, men har stadig samme behov for viden, debat og perspektiver på kommunal- og lokalpolitik. Alle disse udviklingstræk udfordrer mediernes mulighed for at være et fælles mødested for viden, debat og fællesskab. Samtidig skaber den nye teknologi mulighed for skabelse af nye online og mobile fællesskaber, som borgerne bruger, men som ikke nødvendigvis har kommunens bevågenhed.

Erfaringer og inspiration

Lokalreportere på Stiften

Handletanken har erfaret, at de lokale medier også selv kan gøre noget for at tilpasse deres forretningsmodel til læsernes ændrede behov. Århus Stiftstidende forsøger sig eksempelvis med at tænke lokaljournalistik på en ny måde. Folk interesserer sig for det ultralokale, f.eks. hvad der foregår i det helt nære lokalsamfund, hvor de selv bor. Der er dog sjældent nok læsere, til det giver mening at dække det ultralokale stof i avisen, som jo skal være relevant for hele Aarhus og omegn. Derfor vil Århus Stiftstidende forsøge sig med at ansætte lokalreportere, der skal lave hyperlokale nyhedsbreve for de forskellige lokalsamfund i og omkring Aarhus. Som læser vil man kunne abonnere på nyhedsbreve om det eller de lokalsamfund, man er interesseret i

Jyllands-Posten lancerer nye lokale medier

I en pressemeddelelse i maj 2021 meddeler Jyllands-Posten, at koncernen lancerer en række nye

lokalmedier, der skal levere digital journalistik i et nyt format. Målet er at lave moderne lokaljournalistik om alt det nære og det, der betyder noget i den pågældende by. Journalistik i et format, der er let tilgængeligt for en bredere målgruppe, og som kan være med til at forny journalistikkens rolle i lokaldemokratiet.

Under samlebetegnelsen JP Lokal indledes den store satsning med i første omgang fire nye medier: JP Vejle, JP Viborg, JP Horsens og JP Randers.

Debatmøde satte fokus på medier og den demokratiske samtale

Den 16. november 2020 var der et år til kommunalvalget i 2021, og derfor arrangerede Handletanken for Lokalt Demokrati, Danmarks Medie- og Journalisthøjskole, Folkeuniversitetet, FO-Aarhus og Aarhus Bibliotekerne et debatarrangement under titlen *Veje til en bedre demokratisk samtale*.

Læs nogle af udsagnene fra oplægsholderne:

Det er et problem, når knap 40 pct. af befolkningen ikke føler sig godt nok informeret om, hvad der foregår politisk i deres lokalområde. Der ligger et ansvar hos kommunen, politikerne, medierne og borgerne selv. Vores opgave er at dække området med vedkommende historier og ikke dyrke enkeltsager og konflikter, som gør, at folk løber skrigende bort. Vi løfter opgaven bl.a. ved at have lokalreportere, som dækker kommunerne helt tæt på borgerne.
– Karsten Smed, TV 2 Østjylland

Vi er så fokuserede på problemerne og dem, der råber højt, at vi nogle gange glemmer borgernes interesse. Vi skal fortælle om problemet, men også være med til at pege på mulige løsninger og diskutere dem.
– Ulrik Haagerup, Constructive Institute

Medierne bør interessere sig langt mere for kommunerne og regionerne, end de gør i dag, for det handler om alle de store velfærdsområder, der betyder noget for borgerne.
– Anne-Marie Dohm, Radio 4

Seerne og TV-stationerne er interesserede i de programmer, vi producerer om lokale forhold som skoler, daginstitutioner og plejehjem. Det store problem er, at vi i stigende grad ikke kan få lov til at lave de programmer, fordi vi bliver nægtet adgang til de kommunale kontorer af kommunens kommunikationsafdelinger.
– Lars Høj, Dokumentarkompagniet

Jeg forbinder demokrati med høringer og lokalplaner, hvor man har mulighed for at komme med input. Demokrati er også frihed og åbenhed, og det er værdier, der er under pres med coronaen, hvor vi skal bruge mundbind og vacciner og alt det. Det er vigtigt, at vi har frihed til at ytre os. Jeg er meget optaget af, at der er plads til mangfoldighed og subkulturer i byen. Det synes jeg faktisk, Aarhus Kommune er god til. Vi skal lytte til hinanden og de gode argumenter, og det kan vi blive bedre til alle sammen.

– *Susanne Rosengren*

Anbefaling

04 Giv borgerne mere direkte adgang til byrådet

Anbefaling

Borgerne efterspørger større indflydelse på kommunalpolitikken. Derfor anbefaler Handletanken, at byrådet giver borgerne en mere direkte adgang til at få deres idéer og forslag diskuteret af byrådet.

Vi foreslår, at byrådet afprøver forskellige metoder til at give borgerne en mere direkte adgang til byrådet. Det kan f.eks. være ved at lave forsøg med spørgetid før byrådsmøder eller ved at afprøve metoder som borgerforslag, borgersamlinger og borgerting.

Vi foreslår, at kommunen kommunikerer mere og bedre om de muligheder, som allerede findes for at få adgang til byrådet, byrådspolitikerne og de politiske sager i kommunen.

Motivation

Som udgangspunkt for Handletankens arbejde gennemførte Danmarks Medie- og Journalisthøjskole (DMJX), Aarhus Kommune og Silverbulet en kvalitativ og kvantitativ kortlægning af borgernes syn på, og deltagelse i, det lokale demokrati. Undersøgelsen viser, at 44 pct. af de adspurgte mener, at demokrati først og fremmest burde være borgernes aktive deltagelse i en stor del af de politiske beslutninger. Den viser også, at 59 pct. er delvist enige eller helt enige i, at flere kommunalpolitiske spørgsmål burde afgøres i lokalområderne eller af brugerne selv, fremfor at byrådet træffer alle beslutningerne. Der tegner sig således et billede af, at borgerne efterspørger større og mere direkte indflydelse på kommunalpolitikken.

Undersøgelsen viser også, at det især er inden for Teknik og Miljøs område, borgerne ønsker at blive inddraget. 52 pct. angiver kollektiv trafik og trafikplanlægning som et vigtigt område at blive inddraget i, mens 44 pct. angiver byudvikling. Herefter kommer de mere klassiske velfærdsområder i form af børne- og ungeområdet (31 pct.), sund-

hedsområdet (24 pct.) og ældreområdet (23 pct.). Det tyder på, at der er et oplagt potentiale for mere borgerinddragelse, særligt inden for kollektiv trafik og byplanlægning, men også inden for nogle af velfærdsområderne.

Der findes mange forskellige former for borgerinddragelse, og for tiden afprøves nye metoder til borgerinddragelse rundt omkring i landet. De forskellige former for borgerinddragelse kan give borgerne mulighed for selv at rejse de emner og spørgsmål, som de er optaget af, eller for at komme med input til og kvalificere emner, som byrådet har valgt. Folketinget har indført borgerforslag, regeringen har nedsat et borgerting på klimaområdet, og enkelte kommuner har forsøgt sig med såkaldte borgersamlinger. Andre eksempler kunne være at indføre spørgetid før byrådsmøder eller at øge brugen af åben træffetid, som flere rådmænd allerede tilbyder.

Derudover har Alternativet stillet forslag om at igangsætte et forsøg med et borgerting i Aarhus Kommune. Byrådet har henvist forslaget til at indgå i Handletanken for Lokalt Demokrati. Forslaget er i tråd med Handletankens vurdering af, at der er behov for mere direkte inddragelse af borgerne. Borgerne har et ønske og en forventning om at blive inddraget i de politiske beslutninger. Derfor foreslår Handletanken, at Aarhus Kommune afprøver forskellige metoder til at give borgerne en mere direkte adgang til indflydelse.

Erfaringer og inspiration

Let adgang til rådmænd med åben træffetid

Flere rådmænd i Aarhus Kommune har indført åben træffetid. Otte gange om året er det eksempelvis muligt at møde op til "åben træffetid" med rådmanden for Kultur og Borgerservice, Rabih Azad-Ahmad. Træffetiden er normalt i Kultur og Borgerservices institutioner (biblioteker, idrætshaller, lystbådehavn), men under coronaen har møderne også været online.

Borgerne har mulighed for at komme i direkte dialog med den ansvarlige rådmand. Nogle træffetider har et bestemt tema eller lokalområde, andre afvikles grundet aktualitet. Det giver borgerne mulighed for at drøfte det, som er vigtigt i deres lokalområde, eller et område/tema inden for kultur, fritid eller andet. Erfaringen viser, at ikke mindst aktuelle sager og spørgsmål i et lokalområde skaber interesse for træffetiderne. Borgerne har mulighed for at komme med de sager, der interesserer dem.

→ Rådmanden for Kultur og Borgerservice har bl.a. holdt åben træffetid i Tivoli Friheden.

Fakta

Borgerting og borgersamlinger

Et borgerting er en permanent forsamling af borgere, som er udvalgt, så de repræsenterer befolkningen. Borgerne, som sidder i borgertinget, udskiftes løbende. Et borgerting kan arbejde med en lang række meget forskellige spørgsmål.

En borgersamling er en midlertidig forsamling af borgere, som typisk er udvalgt, så de repræsenterer befolkningen. Borgersamlinger nedsættes typisk i forbindelse med, at der skal tages stilling til konkrete politiske spørgsmål. Borgersamlingerne opløses igen, når borgersamlingens anbefaling er givet videre til de folkevalgte.

Der findes mange internationale erfaringer med både borgerting og borgersamlinger. I Danmark er der nedsat et borgerting på klimoområdet, som skal rådgive regeringen og Folketinget om klimaspørgsmål. Enkelte kommuner er desuden begyndt at eksperimentere med borgersamlinger og har gennemført borgersamlinger om konkrete lokalpolitiske emner.

Artikel

Borgersamling om klimavenlig transport

Fra januar til marts 2021 blev den første aarhusianske borgersamling gennemført. I løbet af fire møder på i alt 17 timer studerede og diskuterede 24 repræsentativt udvalgte aarhusianere, hvordan Aarhus får en grønnere trafik. Det konkrete resultat var ni anbefalinger, der blev overleveret til Aarhus Kommunes bæredygtighedsudvalg. Samtidig viser borgersamlingen en mulig ny vej for legitim demokratisk deltagelse og indflydelse.

Af Paul Natorp, medstifter af Sager der Samler, og Asmund Bertelsen, demokratiudvikler, Aarhus Bibliotekerne

I vinteren 2020 modtog 10.000 aarhusianere et brev i deres e-boks med en invitation til at deltage i en borgersamling om klimavenlig transport. I invitationen stod der: "Vi har brug for din hjælp til at forestille os: Hvordan kan vi indrette byen bedst muligt, så vi halverer CO₂-udledningen fra vores private transport?"

Forud for udsendelsen af invitationen havde et partnerskab mellem civilsamfundsaktører, medier og kommunale institutioner i samarbejde planlagt den første aarhusianske borgersamling.

Inspiration fra udlandet

Udgangspunktet var viden og erfaringer fra de borgersamlinger, der gennem en årrække er blevet afholdt med gode resultater i bl.a. Canada, Irland, Polen, Belgien og Frankrig. I dansk sammenhæng er borgersamlinger stadig kun afprøvet få gange. Københavns Kommune gennemførte en borgersamling i 2019, og Albertslund Kommune gennemførte en borgersamling i 2020.

En borgersamling går ud på, at en gruppe af tilfældigt, men repræsentativt, udvalgte borgere tilegner sig viden og gennem drøftelser når frem til fælles anbefalinger til en demokratisk beslutning.

Borgersamlingens forløb

Ud af de 10.000 aarhusianere, der havde modtaget en personlig invitation til at deltage i borgersamlingen, meldte 380 tilbage, at de uden betaling og i deres fritid gerne ville deltage i borgersamlingens fire møder på i alt 17 timer. For at gøre borgersamlingen praktisk mulig at gennemføre var det besluttet, at den skulle bestå af en gruppe på 24 borgere – og for at leve op til princippet om repræsentativitet var det afgørende, at borgergruppen afspejlede befolkningen i Aarhus Kommune. Derfor blev der blandt 380 tilmeldte borgere foretaget en lodtrækning, hvor der blev korrigeret for alder, køn, højest opnåede uddannelse, bopæl og adgang til bil. Som et eksempel kan det nævnes, at Aarhus er en ung kommune, når det handler om befolkningens

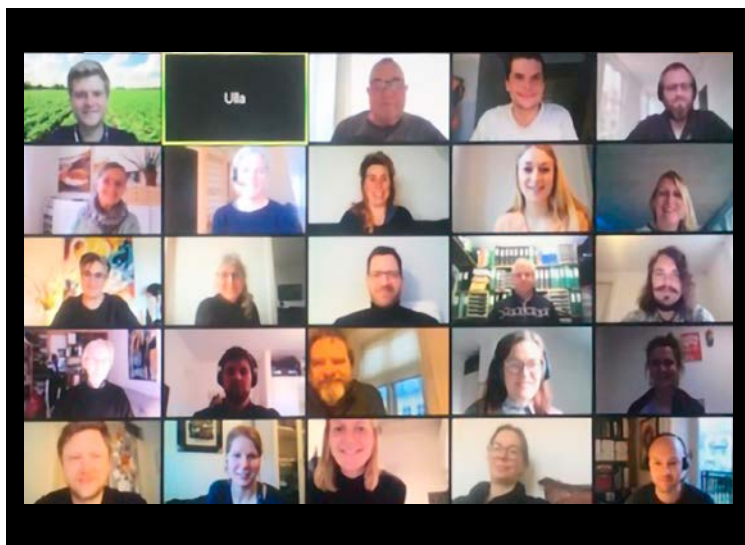
gennemsnitsalder. Hele 30 pct. af borgerne i Aarhus er mellem 16–29 år. Alligevel var det kun 18 pct. af tilmeldingerne, der kom fra unge. Ved at lave målrettet lodtrækning endte borgergruppen med at bestå af 29 pct. unge fremfor 18 pct.

Med borgergruppen på plads kunne borgersamlingens møder gå i gang. På de første møder var der fokus på idéer til handlingsmuligheder, senere skulle der prioriteres, og til slut blev der formuleret konkrete anbefalinger til Bæredygtighedsudvalget.

Borgersamlingen blev afsluttet med et stort borgermøde på Dokk1 den 19. juni, hvor borgersamlingens anbefalinger blev præsenteret og sat til debat blandt politikere, fagpersoner og borgere.

Evaluering

OECD har i rapporten Innovative Citizen Participation and New Democratic Institutions fra 2020 beskrevet en række grunde til, at borgersamlinger fra et demokratisk perspektiv er en god idé: De fører

På grund af coronarestriktioner blev alle møderne i borgersamlingen gennemført online. For nogle af deltagerne var det en helt ny erfaring.

til bedre politikudvikling. De skaber større legitimitet omkring vanskelige beslutninger. De styrker borgernes tillid til politikerne og demokratiske institutioner.

Vores erfaring er, at borgersamlingen er lykkedes med at skabe et trygt og tillidsfuldt rum, hvor deltagerne har haft mulighed for at komme til orde. Det har været bemærkelsesværdigt at opleve vidt forskellige borgeres mod til at træde sammen og blive enige om konstruktive løsninger på nogle af tidens største udfordringer.

Borgersamlinger tegner en ny vej for demokratisk deltagelse og indflydelse. Netop fordi de hviler på principper om repræsentativitet og deliberation, kan de frembringe demokratiske, legitime input til de politiske processer.

Fakta

- 10.000 aarhusianere blev inviteret til at deltage i borgersamlingen. 380 ønskede at deltage. 24 deltagere blev gennem lodtrækning repræsentativt udvalgt til at deltage i borgersamlingen.
- Borgersamlingen nåede i enighed frem til 9 konkrete anbefalinger til at halvere CO₂-udledningen fra privat transport.
- Borgersamlingen blev til i et samarbejde mellem Sager der Samler, Aarhus Bibliotekerne, Borgerservice, FO-Aarhus og Århus Onsdag.
- Opgavestiller og modtager af borgersamlingens anbefalinger var Bæredygtighedsudvalget i Aarhus Kommune, Aarhus Omstiller og Grøn Mobilitet i magistratsafdelingen for Teknik og Miljø.

Læs mere om borgersamling om klimavenlig transport på projektets hjemmeside: www.sammenomaarhus.dk/mobilitet

Jeg er vild med demokratiet og muligheden for at få indflydelse på mit land. Jeg følger også med i politik, især når der er valg. Jeg synes, at det bliver problematisk, når politikerne ikke overholder det, de lover, og det ikke får nogen konsekvenser for dem.

– *Frederik Pedersen, 27 år*

Anbefaling

Mød borgerne, hvor de er

Anbefaling

Flere borgere skal give deres mening til kende. Derfor anbefaler Handletanken, at byrådet møder borgerne, hvor de er, når de inddrager borgerne.

Vi foreslår, at byrådet tilrettelægger borgerinddragelsen ud fra borgernes behov og fjerner barrierer for, at borgerne har mulighed for og lyst til at deltage.

Vi foreslår, at kommunen bliver bedre til at sætte sig i borgernes sted og tilpasse borgerinddragelsen til borgernes virkelighed. Det kan f.eks. gøres ved at:

- placere fysiske møder der, hvor borgerne befinder sig rent geografisk.
- afholde møder på tidspunkter, hvor borgerne har mulighed for at deltage.
- samarbejde med borgergrupper og lokale medier om borgermøder mv.
- visualisere den problemstilling, som drøftes, f.eks. ved at tage ud og se noget fysisk eller se en video og billeder.
- benytte de digitale kanaler, som bedst når ud til målgruppen.
- bruge digitale møder til at nå personer, som har svært ved at deltage i fysiske møder, f.eks. pga. geografisk afstand eller fysisk eller psykisk nedsættelse af funktionsevnen.
- reducere bureaukrati og fjerne tekniske udfordringer, så det bliver nemt for alle at deltage både fysisk og digitalt.

Motivation

Danmark ligger i top, når det handler om offentlig digitalisering. Det viser FN-undersøgelsen E-Government Survey, hvor Danmark i 2020 for anden gang i træk lå på en førsteplads i offentlig digitalisering. FN-rapporten lægger bl.a. vægt på, at Danmark har valgt en helhedsorienteret tilgang til offentlig digitalisering, hvor borgeren er i centrum, og hvor der samtidig er stort fokus på at få alle med.

Coronapandemien har samtidig vist, at store dele af samfundet kan fortsætte digitalt under en krise. Coronapandemien og dens nedlukninger er endnu ikke overstået, og det er derfor stadig vanskeligt at vurdere, hvornår henholdsvis digitale og fysiske møder er bedst og mest effektive.

Der er desuden stadig knap 10 pct. af danskerne, der ikke kommunikerer med det offentlige gennem digital post, ligesom der kan være andre både tekniske og øvrige barrierer for borgerne ved digital deltagelse.

Borgerinddragelse handler ikke kun om at invitere dem ind, som finder vej til deltagelse af sig selv, men også om at hjælpe dem, som har svært ved at deltage, til at give deres input. Det kan både være grupper, som f.eks. ikke har de digitale kompetencer til at deltage, selvom de har holdninger til emnet, men det kan også være borgere, som ikke er politisk interesserede og derfor ikke opsøger borgerinddragelsesprojekterne. Derfor er der behov for, at inddragelsesformerne tilpasses borgernes behov og ønsker. Samtidig er Aarhus en stor kommune med et stort opland, hvilket borgerinddragelsen også skal tage højde for, f.eks. ved at sikre, at fysiske møder afholdes der, hvor borgerne er.

Kommunen bør møde borgerne, hvor de er, og fjerne flest mulige barrierer for, at borgerne kan deltage, uanset om der er tale om fysiske eller digitale møder. Det bør være formålet med mødet og den målgruppe, kommunen ønsker at inddrage, der afgør, hvor og hvordan mødet bliver holdt. Mød målgruppen, hvor den er, uanset om det er i Solbjerg eller på Snapchat.

Erfaringer og inspiration

Debat om byens udvikling

Byens udvikling er et emne, der altid optager aarhusianerne. Derfor inviterede Stiftten, FO-Aarhus og Aarhus Kommunes magistratsafdeling for Teknik og Miljø i januar 2020 til borgermøde og debataften i Rådhushallen. 450 borgere mødte op, og der var indlæg fra fagfolk og politikere samt mulighed for at stille spørgsmål. Sideløbende med det fysiske debatmøde var samme emne på dagsordenen i Århus Stiftstidendes onlinedebatforum.

FO-Aarhus' anbefalinger til andre Det er en klar fordel at afholde debataktiviteterne både online og fysisk, da aktiviteterne komplementerer hinanden godt. Mange trækker sig fra onlinedebatterne, da tonen kan være grov.

Det fysiske fremmøde giver plads til flere forskellige meninger og fordrer en bedre tone, da deltagerne er nødt til at se dem i øjnene, som de taler med. Omvendt er et onlinedebatmøde en god måde at nå ud til de personer på, som enten af fysiske eller psykiske årsager ikke kan møde op til et fysisk møde. Derfor kan kombinationen af de to metoder være med til at fremme den demokratiske deltagelse blandt flere borgere.

Desuden anbefales det at afholde sådanne arrangementer i samarbejde med andre lokale partnere, så man kan nå ud til flere forskellige befolkningsgrupper.

Digitale muligheder for borgerbudgetter

Aarhus Kommune har eksperimenteret med flere former for borgerinddragelse, der både indeholder fysiske og digitale elementer. Samtidig undersøger og udvikler kommunen forskellige digitale platforme. En af platformene er "Sammen om Aarhus", der giver gode muligheder for at deltage i demokratiske processer. Det kan være deltagerbudgetter, debatforum, politikudvikling, borgerforslag og meningsmålinger. I det følgende er nogle konkrete eksempler fra Aarhus:

Borgerbudgetter om fællesskab og bevægelse

Projektet "Fællesskab og Bevægelse i Tranbjerg" havde til formål at styrke demokrati og borgerinddragelse med deltagerbudgetter. Her lægges offentlige budgetter ud til lokalsamfundets egen udvikling og prioritering. Det styrker samarbejdet mellem borgere og kommune og giver direkte ansvar og indflydelse til borgerne i deres eget lokalmiljø.

I Tranbjerg blev der lagt 320.000 kr. ud til, at alle borgere kunne oprette forslag og siden fordele dem igennem afstemning. Pengene skulle gå til at understøtte og skabe fællesskaber, hvor fysisk aktivitet indgik. Samtidig skulle det være borgerne selv, der sørgede for, at forslagene blev realiseret. I alt blev der oprettet 14 forslag, hvoraf 12 levede op til kravene og gik videre til afstemning.

Afstemningen foregik på platformen Sammen Om Aarhus ved, at alle borgere i Tranbjerg loggede på med NemID og kunne vælge forslag for i alt 320.000 kr. Det gjorde i alt 1.213 borgere, og de valgte i gennemsnit at prioritere 4–5 forslag. Afstemningsprocenten nåede dermed op på 16,1 pct. af folk med NemID i Tranbjerg.

For at supplere det digitale afholdt vi infoaftener og workshops, hvor borgere kunne få hjælp og hjælpe hinanden. Biblioteket i Tranbjerg fungerede som en fysisk platform, hvor man kunne få information og hjælp igennem hele processen.

Anbefalinger til andre

Anvend digitale kanaler og platforme såsom Digital Post og platforme som www.sammenomaarhus.dk til kommunikation, debat og afstemning for at udvide mulighederne for overblik og deltagelse.

- Tilbyd løbende hjælp og kvalificering af borgernes forslag. F.eks. på workshops eller som vejviser ind i relevante forvaltninger i kommunen.
- Vær til stede fysisk i lokalsamfundet. Her danner biblioteker en god ramme for fysisk kommunikation og support til digitalt svagere borgere.
- Gør krav og kriterier for borgernes forslag simple og klare.
- Hav en tidlig kontakt til det lokale civilsamfund i form af foreninger, fællesråd eller nøglepersoner.
- Gør plads til, at borgerne kan deltage med det, de mener er udfordringerne.

→ *Hjemmeside med mulighed for at stemme om forslag i forbindelse med projektet "Fællesskab og Bevægelse i Tranbjerg".*

Borgerinddragelse og livemøde om anlæg

Da politikerne i Aarhus Byråd skulle forholde sig til den 10-årige anlægsplan, var borgerinddragelse et vigtigt element for at få idéer og input til politikerne og magistratsafdelingernes videre arbejde.

Borgerinddragelsen skete live ved et digitalt borgermøde på Facebook, hvor chefredaktøren for Mandag Morgen interviewede borgmester Jacob Bundsgaard, og der var mulighed for at stille spørgsmål til borgmesteren i kommentarfeltet. Desuden blev der afholdt en digital workshop, hvor en afgrænset gruppe af centrale aktører fra erhvervs- og foreningsliv var inviteret.

Livesending og den digitale workshop skulle begge fungere som indgang til den overordnede samskabelsplatform sammenomaarhus.dk, hvor det bl.a. var muligt for borgere at oprette forslag og deltage i afstemning om, hvilke prioriteter borgerne tillægger størst vægt i valg mellem flere mulige alternativer.

I løbet af de ni dage, siden var aktiv, var der ca. 15.000 besøg på

sammenomaarhus.dk, og der var ca. 3.600 nye borgere, der med NemID har registreret sig som brugere. Der er afgivet over 5.000 stemmer på de mange forskellige forslag, der blev lagt op. I livesendingen var der mellem 100 og 150 personer, der så med undervejs, og der var over 450 kommentarer, reaktioner og delinger. Og der har været 10.000 unikke visninger (dækker over antallet af personer, der har set mere end tre sekunder af videoen).

→ *Livesending om Aarhus Kommunes 10-årige anlægsplan.*

Borgere bidrog til at sætte retning for socialpolitikken

I efteråret 2020 gennemførte Aarhus Kommunen en proces, hvor borgerne kunne komme med input til, hvad der skal ske på socialområdet over de kommende 10 år. På grund af corona-pandemien foregik inddragelsesprocessen primært digitalt. Omdrejningspunktet var platformen sammenomaarhus.dk, hvor borgere, medarbejdere, foreninger mv. kunne oprette forslag, som andre kunne stemme på eller kommentere. Herudover blev der afholdt et live kick-off arrangement og en række digitale gå-hjem-møder. Foruden de digitale aktiviteter blev der holdt "kaffemøder" med interessenter, ligesom det på nogle botilbud og væresteder var muligt at skrive et postkort til kommunen eller sende et videoforslag.

Hvad vi lærte

Brugen af sammenomaarhus.dk gjorde, at borgere, pårørende og øvrige interessenter kunne bidrage på en måde, som adskiller sig fra en

traditionel høring. Platformen inddrager i højere grad privatpersoner, og input kommer tidligere i processen og ikke blot som høringssvar på et færdigt udspil. Erfaringen er dog, at det kræver en del benarbejde at få skabt liv og debat på siden – ikke mindst, når målgruppen er udsatte børn, unge og voksne, og når temaet var så bredt som hele det sociale område. Det har også for nogle været en barriere, at man har skullet logge sig ind med NemID for at bidrage på siden. Løsningen er valgt for at sikre åbenhed og gennemsigtighed om hvem, der står bag et forslag, men den er langt fra nemt for de udsatte grupper. Erfaringen med de digitale gå-hjem-møder er, at det for nogle er en barriere, at mødet foregår digitalt ved brug af it-løsninger, som ikke alle er fortrolige med. Omvendt gav formen også andre mulighed for at deltage, da det ikke krævede, at man kunne møde fysisk op.

Digitale stormøder blev mødested for kulturaktører under coronaen

Da Danmark lukkede ned i midten af marts 2020, ramte det kulturlivet hårdt. I forbindelse med nedluk-

ningen arrangerede Kultur og Borgerservice, Aarhus Kommune, en række stormøder online for kulturaktører i Aarhus.

Rådmand Rabih Azad-Ahmad var vært for møderne, hvor også medlemmer af Kulturudvalget og administrationen deltog. Til møderne var kulturinstitutioner, kunstnere og frie aktører i Aarhus inviteret via Kultursamvirket og Kulturforvaltningens Facebook-side og nyhedsbrev.

Formålet med de digitale stormøder var:

1. at være en direkte og åben linje for kulturlivet til politikerne.
2. at give information til kulturlivet om den aktuelle situation.
3. at svare på diverse spørgsmål vedr. nationale hjælpepakker, aflysning af projekter mv.
4. at dele viden mellem kulturaktører samt ikke mindst at indhente detaljeret viden fra kulturlivet om implikationer af nedlukningen til brug for kommunens arbejde og politikernes dialog med det øvrige byråd og kolleger på Christiansborg.

Borgerservice rykker ud til borgerne

For at kunne deltage aktivt i demokratiet er det nødvendigt at kende sine rettigheder som borger. Mange socialt udsatte borgere tager dog ikke den nødvendige kontakt til offentlige myndigheder, når de har behov for hjælp. De er derfor enten ikke bevidste om deres rettigheder eller har ikke ressourcer til at udnytte dem. I Borgerservice opleves det således, at de borgere, som har mest brug for vores hjælp, sjældent opsøger den på Dokkl eller lokalbibliotekerne.

Borgerservice 2 Go består af et team af borgerservicemedarbejdere, som brænder for at gøre en særlig indsats for udsatte borgere. Medarbejderne har faste besøgstider på byens herberger, varmestuer og væresteder – altså der, hvor de udsatte er og føler sig trygge. Teamet hjælper borgerne med stort og småt i forhold til det offentlige Danmark.

Under coronapandemien delte kulturaktørerne erfaringer med kommunen ved stormøder online.

Onlineforelæsninger gav nye medlemmer

Da coronapandemien lukkede samfundet ned, blev Folkeuniversitetets undervisning også aflyst. Som en erstatning holdt Folkeuniversitetet onlineforelæsninger. Det viste sig, at ca. 30 pct. af deltagerne ikke før havde brugt Folkeuniversitetet. Gennemsnitligt 1.000 har været tilmeldt pr. forelæsning, og det har været gratis at deltage.

Forelæsningerne skal som Folkeuniversitetets øvrige aktiviteter være med til at udbrede folkeoplysningen via den forskning og ekspertise, som ikke altid når ud til den brede befolkning. Med et format, hvor der først er et oplæg på cirka en time og herefter mulighed for, at deltagerne kan stille spørgsmål, har der været lagt op til, at formidling og dialog er vejen frem.

Sjældent er der oplevet så stor tilstrømning som ved disse forelæsninger. En af dem trak knap 1.800 deltagere. Især har det fungeret godt med spørgsmålsrunderne, hvor deltagerne har følt sig involverede, og hvor de har været ekstra engagerede. Der har været meget positiv respons på muligheden for nemt og bekvemt at kunne tilgå vidensformidling og folkeoplysning på denne digitale facon.

Anbefaling fra Folkeuniversitetet til andre

Planlægning og gode rammer er alfa omega for en god digital oplevelse. Teknikken skal testes af, der skal bydes ordentligt velkommen, og der skal gerne ydes de ekstra services, som nu er mulige. F.eks. har vi sendt videoerne ud efterfølgende, så man har kunnet gense dem, hvis man skulle have misset noget eller ikke kunne komme pga. tekniske udfordringer.

Foto: Chris Montgomery / Unsplash

Jeg kunne godt tænke mig, at der var noget mere synlighed omkring lokalpolitik. Det kan blive lidt snørklet og svært at forstå, hvad politikerne egentlig mener. Det er ærgerligt, for demokratiet er vigtigt, og jeg er glad for muligheden for at få indflydelse, som man kan få eksempelvis ved at henvende sig til de lokale politikere.

– *Stinna Hansen, 40 år*

Artikel

Borgernes vilje til deltagelse

Af Roger Buch, ph.d., cand.scient.pol., centerleder, Danmarks Medie- og Journalisthøjskole

Mange grupper er marginaliserede i det kommunale demokrati. Underrepræsentationen af kvinder, indvandrere og unge får stor opmærksomhed, men der findes også mere usynlige og endnu mere underrepræsenterede borgere, f.eks. personer med funktionsnedsættelse, hjemløse og ældre over 70 år. Kommunalpolitikere er uendeligt langt fra at være et spejlbillede af borgerne, som det ses i tabel 1. I foreningslivet, partiernes medlemskartoteker, i mediebildet og man-

ge andre steder findes tilsvarende eller andre skævheder.

Forklaringerne på skævhederne er på den ene side borgernes eget fravalg af politisk engagement og på den anden side barrierer i lokalsamfundet, partierne, medierne og mange andre steder. Borgerne er også med til at fravælge hinanden: Vælgerne har ved de fleste kommunalvalg siden 1970 fravalgt kvinder, så der var en mindre andel kvinder blandt de valgte kommunalpolitike-

re end blandt de opstillede kandidater. I 2009 øgede valget for første gang andelen af kvinder i skridtet fra opstillet til valgt kommunalpolitiker, og dette blev gentaget i 2017. Men kvinder udgør stadig kun 1/3 af kommunalpolitikere. Køns-skævheden er dog langt mindre end skævheden for borgere uden for arbejdsmarkedet, gamle, indvandrere, folk med lave indkomster og korte uddannelser.

Tabel 1

Udvalgte samfundsgruppers andel af vælgerbefolkningen og kommunalpolitikere samt den procentstigning, som er nødvendig, hvis der skal være perfekt afspejling af befolkningen.

	Vælgerbefolkning	Kommunalpolitikere	Stigning nødvendig for perfekt afspejling
Ikke i arbejde	41,2	5,4	663
Gammel (70+ år)	15,1	2,7	459
Vestlig oprindelsesland	4,3	0,9	378
Indkomst under 300.000kr.	59,0	15,8	273
Grundskole eneste udd.	28,5	9,7	194
Unge (18–29 år)	18,7	7,9	137
Ikke-vestlig oprindelsesland	6,1	2,8	118
Ugift	51,6	26,7	93
Kvinde	50,8	29,8	70
Ansæt i privat sektor	33,0	23,1	43
Ingen hjemmeboende børn	64,7	51,1	27

Kilde: Roger Buch, *Den vigtigste politik*, 2017, side 51.

Mange borgerne vil gerne være mere med

Undersøgelsen blandt borgerne i Aarhus Kommune viste en stor villighed til at deltage mere i politik. Selv den meget krævende indsats som kommunalpolitiker ville 5 pct. af borgerne sige ja tak til, og 13 pct. ville overveje at blive kandidat til kommunalvalget. Selvom 82 pct. ville sige nej – og dette let kunne udlægges som et demokratisk problem – så svarer de 5 pct., som umiddelbart ville sige

ja til en opstilling som kandidat ved kommunalvalget, til mere end 14.000 potentielle kandidater. Det skal sammenlignes med, at der ved de fire kommunalvalg 2005–2017 opstillede 196–236 kandidater ved kommunalvalget i Aarhus Kommune. Selvom det er omkostningsfrit at sige ja i en sådan undersøgelse, og tallene derfor overvurderer borgernes reelle vilje, så er tallene så markante, at der ikke er tvivl om, at der er mange borgere, som gerne vil være kommunalpolitikere, med-

lemmer af fællesråd og brugerbestyrelser eller deltagere i projekter og borgergrupper.

Tabel 2

Borgernes vilje til politisk deltagelse, hvis de fik en opfordring i 2020. Pct. og antal borgere over 18 år.

	Procent				Antal borgere over 18 år			
	Ja	Ville overveje det	Nej	I alt	Ja	Ville overveje det	Nej	I alt
Opstille som kandidat til byrådet	5	13	83	100	14.305	37.192	234.596	286.093
Opstille som kandidat til fællesråd	6	23	71	100	17.166	65.801	203.126	286.093
Opstille som kandidat til en brugerbestyrelse	17	31	52	100	48.636	88.689	148.768	286.093
Indgå i et arbejde om et projekt i kommunen eller i lokalområdet	18	47	35	100	51.497	134.464	100.133	286.093
Deltage i en borgergruppe, som kommunen inviterer til at bruge en aften på at diskutere et emne, som kommunen arbejder med	26	44	30	100	74.383	125.881	85.828	286.093

Kilde: Borgerundersøgelsen "Lokalt Demokrati i Aarhus Kommune", 2020, og beregning ud fra Danmarks Statistik, Statistikbanken: BY2.

Hvorfor siger borgerne så alligevel nej?

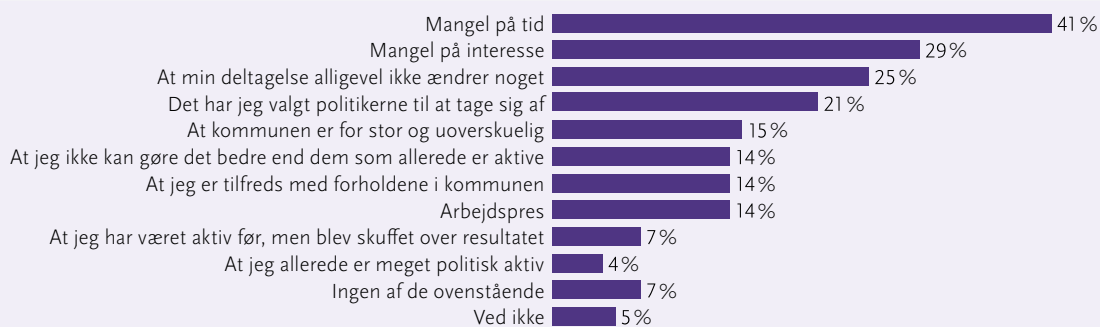
På trods af undersøgelsens tal oplever partier, foreningslivet og kommunen ofte problemer med at finde borgere, som vil deltage. En barriere er, om borgerne oplever inddragelse som reel eller blot overfladisk og rituel. Når et parti, som normalt kun får indvalgt én eller to i Aarhus Byråd, eksempelvis tilbyder en borger at blive nummer 17 på partiets opstillingsliste til

kommunalvalget, er det jo ikke overraskende, at mange borgere siger nej. Men det er ikke udtryk for manglende vilje. En anden barriere er, om borgerne oplever inddragelse som relevant for deres eget liv. Men borgerne kan faktisk ofte engageres i spørgsmål, som ikke påvirker dem selv meget, hvis de mener, spørgsmålet er vigtigt for byens udvikling. Aarhus Ø, letbanen og nyt stadion er eksempler på emner, som kan engagere borgerne, selvom de må-

ske ikke bor i nærheden af Aarhus Ø og aldrig bruger letbane eller stadion. En tredjedel af forklaringen antydes allerede i tabellen i et klart mønster: jo mere krævende deltagelsesform, des lavere vilje til at være med. Hvis der ønskes mange deltagere, skal inddragelse ikke være særligt krævende for borgerne. Den vigtigste grund til ikke at deltage er mangel på tid, som det ses i figur 1.

Figur 1

Borgernes svar på spørgsmålet: Grunden til, at jeg ikke er mere aktiv i det lokale og kommunale demokrati, end jeg er i dag, er:

Kilde: Borgerundersøgelse "Lokalt Demokrati i Aarhus Kommune", 2020.

Underrepræsenterede grupper

Selv i de grupper, som er underrepræsenterede i byrådet, fællesråd, brugerbestyrelser og det øvrige politiske arbejde, er der mange, som gerne vil være med. Men en særlig barriere kan være kultur: eksempelvis at partier og mange foreninger er domineret af mænd, især på de ledende poster, hvilket gør det svært som kvinde at blive en del af en mandekultur. Den kulturelle udfordring kan også være sproglig eller etnisk: at borgeren ikke er stærk i det danske sprog, eller at der tales i særlige sproglige koder og jargoner, hvor nye medlemmer bliver

udgrænsede, hvis ikke de mestrer disse sprogkoder. Disse kulturelle barrierer kan betyde, at underrepræsenterede grupper ikke selv opsøger den politiske deltagelse eller hurtigt skræmmes væk, hvis de møder op. En del af vejen frem er at identificere, ændre og nedbryde de kulturelle barrierer. En anden del af vejen er en målrettet, opsøgende og måske lidt påtrængende strategi fra partier, brugerbestyrelser, foreningsliv og kommune. Etablerede strukturer og kulturer ændres kun ved en klar, langvarig og målrettet indsats og strategi. Det sker ikke af sig selv. Nog-

le grupper, eksempelvis hjemløse, vil formentlig aldrig blive integrerede i de traditionelle deltagelsesformer. For sådanne grupper er den eneste løsning særlige inddragelsesformer.

Men mange borgere vil gerne være med, især hvis de inddrages i relevante sager, hvis inddragelsen ikke er for langvarig og ikke for krævende, hvis inddragelsen er reel og ikke blot et demokratisk ritual – og hvis partier, foreningsliv og kommune får nedbrudt nogle af de kulturelle barrierer, som holder eller ligefrem skræmmer borgerne væk.

Anbefaling

06 Lyt, så alle stemmer bliver hørt

Anbefaling

De borgere, som kun i mindre grad deltager i det lokale demokrati, skal også høres. Derfor anbefaler Handletanken, at byrådet gør en særlig indsats for at lytte til og engagere de demokratiske minoriteter.

Vi foreslår, at der bliver lavet et forsøg med at nedsætte et forum for socialt udsatte, som får mulighed for i næste byrådsperiode at sende to indstillinger, som byrådet skal behandle. Forummet skal selv kunne vælge, hvilket emne de ønsker at stille et forslag om i byrådet.

Vi foreslår, at forummet bliver faciliteret og sekretariatsbetjent af en relevant organisation i civilsamfundet.

Motivation

Sammensætningen af medlemmer i demokratisk valgte organer som f.eks. byrådet afspejler sjældent befolkningssammensætningen. Det er velkendt, at kvinder, indvandrere og unge er underrepræsenterede, men der findes også andre grupper, som er endnu mere underrepræsenterede og mindre synlige. Det drejer sig f.eks. om hjemløse, ældre over 70 år og personer med funktionsnedsættelse.

Selvom grupperne er underrepræsenterede, betyder det ikke, at der ikke er et ønske om at deltage. Der er ofte mange, som tilhører underrepræsenterede grupper, som gerne vil deltage, men som har svært ved at overkomme nogle bestemte barrierer, f.eks. kultur og sproglige koder. Derfor opsøger de ikke politisk deltagelse, og hvis de gør, skræmmes de lettere væk.

En del af løsningen kan være at arbejde med at nedbryde kulturelle barrierer og at lave strategier og indsatser for inddragelse af grupperne. Herudover kan man også lave særlige inddragelsesformer målrettet de grupper, som er underrepræsenterede, og som har særligt svært ved at deltage i de traditionelle deltagelsesformer som f.eks. socialt udsatte.

Kommunen bør afprøve metoder til at engagere de grupper, som er underrepræsenterede i det lokale demokrati, og give dem lettere adgang til at komme til orde, f.eks. ved at lave et forsøg med et forum for socialt udsatte.

Erfaringer og inspiration

Børne- og ungebyrådet

Børne- og ungebyrådet består af 31 medlemmer og 9 suppleanter, som alle er børn og unge fra 7. klasse til og med 17 år. Børne- og ungebyrådet kan behandle emner om alt fra trivsel til klima og fra folkeskole til kulturliv – kun fantasien sætter grænser.

Hvert år kan Børne- og ungebyrådet stille fire forslag, som Aarhus Kommunes byråd er forpligtet til at drøfte på et byrådsmøde. Det betyder ikke blot, at de unges stemmer bliver hørt, og at de er med til at bringe vigtige emner på dagsordenen, men også, at flere af deres forslag fører til positive ændringer i Aarhus Kommune.

Børne- og ungebyrådet har f.eks. fået 4,5 millioner kr. til at styrke ordblindeindsatsen i Aarhus i 2019 og 2020, og de har været med til at bane vejen for bedre seksualundervisning i kommunens folkeskoler.

Børne- og ungebyrådet i Aarhus Kommune blev sat i værk på forsøgsordning i forbindelse med udarbejdelsen af Aarhus Kommunes børne- og ungepolitik i 2007. I foråret 2009 vedtog politikere fra begge fløje i Aarhus Byråd, at Børne- og ungebyrådet skulle gøres permanent.

Fakta

Kort om Børne- og ungebyrådet

- Antal medlemmer: 31.
- Man skal være fra 7. klasse til og med 17 år for at kunne stille op.
- Børne- og ungebyrådet bliver drevet af Århus Ungdommens Fællesråd.
- Det voksne byråd kan bede Børne- og ungebyrådet om at komme med en udtalelse i aktuelle sager.
- Børne- og ungebyrådet kan i hver byrådsperiode sende op til fire forslag til det voksne byråd, som byrådet har forpligtet sig til at behandle.
- Børne- og ungebyrådet mødes med hele det voksne byråd mindst én gang om året.

→ Børne- og ungebyrådet til møde med Aarhus Kommunes byråd.

Workshops satte fokus på børnerettigheder og verdensmål

Den 19. november 2020 afholdt FO-Aarhus i samarbejde med VIA University College 40 workshops fordelt på 40 forskellige institutioner, henholdsvis dagtilbud, SFO, klub og i specialtilbud. I alt var ca. 1.000 børn og unge med. Formålet var at gøre børn og unge bekendt med de rettigheder, de har, så de kan ændre virkeligheden og forme fremtiden. Arrangementet stillede også skarpt på FN's Verdensmål.

Hver workshop blev ledet af en gruppe pædagogstuderende fra VIA og var tilrettelagt, så børnene og de unge aktivt, deltagende og legende lærte om Verdensmålene og børnerettigheder. Dette foregik bl.a. gennem skattejagt og spil, som de studerende havde udviklet. Tilrettelæggelsen og afholdelsen af de forskellige workshops skete som en del af de pædagogstuderendes praktikforberedelse og involverede omkring 200 studerende.

Børnene og de unge udviste en stolthed under forløbet, hvilket skyldtes, at de forskellige aktiviteter inddrog dem på aktiv vis. Det var tydeligt, at de fik en følelse af at betyde noget og at have en stemme, da emnet havde fokus på dem og deres rettigheder.

Fotoudstilling satte fokus på udsatte borgere

Dokk1 og Værestedet i Jægergårds-gade satte med en fotoudstilling og flere arrangementer fokus på socialt udsatte. Udstillingen stod foran Verdensrummet ved Dokk1 i sommeren 2020. Samtidig var der debatter, foredrag og samtaler med fokus på socialt udsatte og emner som væresteder, bæredygtig udvikling, FN's Verdensmål, sundhed og trivsel og demokrati.

→ Arrangement med udsatte borgere foran Dokk1.

Bøvl i Borgerservice

Borgerservice begyndte i 2012 at holde møder med repræsentanter for seniorerne i byen med henblik på at lette overgangen til obligatorisk digital selvbetjening. Formålet var at få viden om de problemstillinger, de ældre stod over for, og seniorerne havde brug for svar på spørgsmål om, hvad den digitale fremtid ville bringe.

Borgerservice samler kvartalsmæssigt repræsentanter fra forskellige grupper, såsom seniorer, udsatte

borgere, internationale borgere og unge borgere, for at høre, hvor borgerne støder på bøvl i mødet med det offentlige Danmark – ofte både digitalt og fysisk. Det er ikke altid, at udfordringerne kan løses, men vi har gode erfaringer med at samle dem, som arbejder med og repræsenterer samme gruppe. Ofte har andre en løsning på den udfordring, man møder. Andre gange kan vi i Borgerservice gøre kolleger i andre afdelinger eller hos andre instanser opmærksomme på uheldsmæssighederne.

Demokrati er, at alle har ret til at blive hørt og få indflydelse. Danmark er et godt demokratisk land, men vi har nogle svagheder. Eksempelvis er der nogle, der får mere taletid, end de skal have. Dem, der protesterer og råber op, skal selvfølgelig have en stemme, men jeg savner, at de almindelige borgere bliver inddraget mere. Det er også vigtigt, at alle forstår, hvad politikerne mener. Man kan jo kun have en holdning til noget, hvis man ved, hvad det handler om. Politikerne er ikke altid gode nok til at sige, hvad de virkelig mener.

– *Mogens Berg, 70 år*

Anbefaling

07 Ræk ud, så alle bruger deres stemme

Anbefaling

Flere skal stemme ved valgene. Derfor anbefaler Handletanken, at byrådet fortsat gør en særlig indsats for at få dem, der i mindre grad deltager i demokratiet, til at stemme ved valgene.

Vi foreslår, at kommunen fortsat laver målrettede indsatser for at få de grupper, som traditionelt har en lav valgdeltagelse, til at bruge deres stemme ved valgene.

Vi foreslår, at kommunen husker at lave indsatser for de grupper, der ikke tidligere er lavet indsatser for, f.eks. hjemløse, unge uden for arbejdsmarkedet og ældre over 70 år.

Motivation

Ifølge Danmarks Statistik har den gennemsnitlige stemmeprocent til kommunalvalgene siden 1970 ligget på mellem 62 og 73 pct. Det er lidt lavere end ved folketingsvalgene, hvor stemmeprocenten siden 2. Verdenskrig har været over 80 pct.

Valgdeltagelsen ved kommunalvalget i 2017 lå i Aarhus Kommune på 70,5 pct. Aarhus kan derfor bryste sig af en pæn valgdeltagelse. Men selvom den overordnede valgdeltagelse er høj, findes der en stor ulighed i valgdeltagelsen mellem forskellige sociodemografiske grupper.

Center for Valg og Partier ved Københavns Universitet har analyseret valgdeltagelsen ved kommunalvalget i 2017. Analysen viser, at der tegner sig et mønster, hvor vælgere med lav uddannelse, vælgere uden for arbejdsmarkedet og vælgere med ikke-dansk baggrund stemmer mindre end øvrige vælgere.

“Det demokratiske B-hold domineres af mænd, lavtuddannede og vælgere på overførselsindkomst med ikke-dansk baggrund. Her kan valgdeltagelsen komme helt ned under 10 pct. Udfordringen er klar: Vi har en stor gruppe vælgere, som har valgt demokratiet helt fra”, fremgår det af rapporten.

Det er en udfordring for vores demokrati, at valgdeltagelsen blandt nogle grupper i befolkningen er meget lav, for det betyder, at disse gruppers politiske holdninger repræsenteres i ringere grad end den øvrige befolknings. Derfor bør kommunen lave særlige indsatser for at få de befolkningsgrupper, som har en lav valgdeltagelse, til at stemme ved valgene.

Erfaringer og inspiration

Initiativer fra Udvalget for Mangfoldighed og Ligestilling

Aarhus Kommunes Udvalg for Mangfoldighed og Ligestilling arbejder i 2020–2021 med at øge den demokratiske deltagelse hos de befolkningsgrupper, hvor valgdeltagelsen er lav.

Udvalget igangsætter fem konkrete tiltag, der gennemføres frem mod kommunalvalget 2021. Målgruppen er hovedsageligt borgere på overførselsindkomst, unge generelt og særligt dem på erhvervsuddannelserne, indvandrere og efterkommere samt de ældste borgere. I alle fem tiltag samskabes der med borgere og foreninger i civilsamfundet. Det centrale i tilgangen er, at de borgere, det handler om, selv er med til at pege på udfordringerne og skabe løsninger.

→ *Udvalget for Mangfoldighed og Ligestilling arbejder med at styrke den demokratiske deltagelse.*

De fem tiltag fra Udvalget for Mangfoldighed og Ligestilling

1 Uddannelsesforløb om demokrati for kvinder med ikke-vestlig baggrund

Formålet med indsatsen er, at flere kvinder med ikke-vestlig baggrund deltager i hverdagsdemokratiet og stemmer ved kommunalvalget 2021. Der gennemføres et uddannelsesforløb om valg og demokrati for Bydelsmødrene i Gellerup, som er en gruppe kvinder med etnisk minoritetsbaggrund, der arbejder frivilligt for at hjælpe andre kvinder. Som en del af forløbet skal Bydelsmødrene planlægge og afvikle et valgdebatarrangement, overvære et byrådsmøde, introduceres til demokrati, magistratsstyret og byrådet samt undervises i rollen som frivillig ved valg. Bydelsmødrene vil fungere som valgambassadører og skal hjælpe med at få andre til at stemme ved kommunalvalget 2021.

2 Unge demokrater i udsatte boligområder

Formålet med indsatsen er, at unge i udsatte boligområder får demokratisk selvtillid og øver sig på at gøre deres demokratiske stemme gældende. Der udarbejdes som pilotprojekt et undervisningsmateriale sammen med en gruppe af unge i Gellerup.

3 Følgeskab til valg for udsatte borgere og ensomme ældre

Formålet med indsatsen er at igangsætte relevante sociale tiltag for at støtte op om og hjælpe sårbare og udsatte borgere til at stemme ved kommunalvalget 2021.

Der afholdes dialogmøder med civilsamfundsforeninger for at drøfte, hvordan udvalget og foreningerne kan samarbejde om, at flere udsatte og ensomme ældre vil stemme ved kommunalvalget 2021.

4 Ungemobiliseringstiltag

Formålet med indsatsen er, at flere unge mellem 19 og 29 år stemmer ved kommunalvalget 2021.

Der laves en undersøgelse af, hvilke barrierer de unge aarhusianere oplever ift. at stemme, som danner udgangspunkt for udvikling af tiltag, der skal højne valgdeltagelsen blandt unge mellem 19 og 29 år.

5 Midlertidige brevafstemningssteder

Formålet med indsatsen er, at flere udsatte og hjemløse borgere stemmer ved kommunalvalget 2021.

Der indledes et samarbejde om at lave et midlertidigt brevafstemningssted på henholdsvis Værestedet i Jægergårdsgade og Varmestuen i Kirkens Korshær i perioden op til kommunalvalget 2021 for at gøre det nemmere for målgruppen at stemme.

→ *Bliv ikke hjemme, for du skal ned og stemme. Bydelsmødrenes indsats for at få flere til at stemme.*

Bydelsmødrene i Gellerup

Bydelsmødrene gør en frivillig indsats i lokalområdet for at støtte andre kvinder med etnisk minoritetsbaggrund, som er i svære livssituationer. Formålet er at give dem håb og handlekraft til at skabe den tilværelse, de ønsker for dem selv, deres familie og børn.

Alle Bydelsmødrene gennemgår en grunduddannelse, hvor de får viden om forskellige temaer, som vedrører familielivet, og de lærer princip-

perne for det frivillige arbejde og konkrete metoder til at støtte andre kvinder. Derudover suppleres denne viden gennem ugentlige oplæg i en åben fredagscafé og mulighed for deltagelse i forskellige kurser.

Bydelsmødrene i Gellerup har ved de seneste valg gjort en indsats for at få flere beboere i deres lokalområde til at stemme. De har bl.a. været rundt og stemme dørklokker, informeret om valget og tilbudt at følge folk til valgstedet.

Demokratiskole med fokus på klima

Der gennemføres i efteråret 2021 en demokratiskole med 20 gymnasieelever fra Aarhus Katedralskole og Risskov Gymnasium.

I Demokratiskolen vil eleverne blive undervist i at skrive debatoplæg og i at debattere på de sociale medier. I den forbindelse introduceres de til, hvordan nyhedsmedierne fungerer, og de undervises i, hvordan man undgår meningsløs "click-tivism", håndterer konflikter online og anvender god sprogbrug. Under forløbet vil eleverne skulle skrive deres egne debatoplæg.

Klima vil være Demokratiskolens gennemgående tema. Demokratiskolen indledes med undervisning i klimaudfordringer, og hvad der lokalt kan gøres i Aarhus. Derudover vil de eksempler, der anvendes i Demokratiskolen, f.eks. artikler, debatter mv., omhandle klimarelaterede emner. Projektet afsluttes med en klimadebat på Dokki, som planlægges af Demokratiskolens deltagere.

Projektet gennemføres i et samarbejde mellem Information, Aarhus Bibliotekerne og Aarhus Omstillers klimaambassadørprojekt. Demokratiskolen er finansieret af Handletanken for Lokalt Demokrati.

Det betyder meget, at den person, der kommer ud og ringer på dørklokken og opfordrer til at stemme, er en, de kan spejle sig i. Det hjælper, at det er en genkendelig person og ikke 'en fra kommunen'.

– *Ilham Mohamed*
koordinator for Bydelsmødrene i Gellerup

Vi kan se, at mange af dem, som har været igennem uddannelsen som bydelsmor, efterfølgende engagerer sig mere i lokalsamfundet, f.eks. i bestyrelser i daginstituti-
oner og skoler, men også i det lokale foreningsliv. Så det at være bydelsmor har en kæmpe betydning.

– *Lone Hedelund*
konsulent for Bydelsmødrene i Gellerup

Fakta

Undersøgelsen foregik i perioden 22. februar til 12. marts 2021 og bestod af 10 spørgeskemaundersøgelser og 48 semistrukturerede kvalitative forskningsinterviews. Undersøgelsen er ikke repræsentativ og kan ikke bruges til generalisering, men kan bruges til at forstå sammenhænge og identificere gode idéer.

Artikel

Undersøgelse af unges politiske deltagelse

Til efteråret 2021 er der igen kommunalvalg i Danmark. Det er afgørende for et velfungerende demokrati, at så mange som muligt stemmer, og at alle grupper af stemmeberettigede er repræsenterede. Dog er der en gruppe, der halter bagefter. Det er de unge. Men hvorfor halter de bagefter, og hvordan kan vi få samlet dem op igen?

Af Anne Elbæk og Nanna Simonsen, studerende ved DMJX

↓
200 studerende fra DMJX-uddannelserne kommunikation og journalistik samarbejdede i tre uger i februar 2020 om at undersøge, gentænke og være i dialog med aarhusianerne om det lokale demokratis tilstand, udfordringer, og udviklingsmuligheder. De studerende udførte bl.a. 200 interviews for at høre om aarhusianernes oplevelse af demokratiet, og derefter formidlede de det hele med live sessions på Aarhus Rådhus. En god måde både at engagere studerende og andre i demokratiet.

I slutningen af februar 2021 undersøgte 48 kommunikations- og Journalisthøjskole unges lave politiske deltagelse i et undervisningsforløb. Ud af undersøgelsesforløbet er der vokset forskellige forslag til, hvordan vi kan få engageret de unge i kommunalpolitik.

Hvad skyldes den lave deltagelse?

I forløbet undersøgte de 48 studerende, hvorfor den lave politiske deltagelse eksisterer blandt unge. De kom frem til følgende resultater:

1. Unge har en lav kommunalpolitisk selvtillid. De føler, at de mangler viden og information. De kan have svært ved at sætte sig ind i kommunalpolitik, da det kan virke uhåndgribeligt og uoverskueligt.
2. Unge føler ikke, at deres stemme bliver hørt, og at de har nok indflydelse.
3. Kommunalpolitikere promoverer sig ikke nok over for de unge. Derfor kan de unge heller ikke sætte ansigt på lokalpolitikere eller identificere sig med dem. Årsagen er den typiske aldersforskel på 30–35 år mellem de unge selv og kommunalpolitikere, men også de emner, som bliver behandlet i byrådet. Unge brænder for stærke mærkesager; derfor kan gængse kommunalpolitiske emner virke kedelige og uden substans.
4. Mange unge flytter til en ny og måske større kommune end den, de kommer fra. Det kan derfor virke uoverskueligt at sætte sig ind i kommunalpolitikken i den nye kommune, da man ikke har samme kendskab til de lokale politikere.
5. Der er ikke nok mediedækning af kommunalpolitik på de kanaler, som de unge bruger, f.eks. sociale medier. De unge mangler derfor synlighed af, hvad kommunalpolitik er, og hvordan man kan yde indflydelse og deltage.

Forslag til at få en højere valgdeltagelse hos unge i Aarhus

- Brug de digitale medier mere.
- Kommunalpolitikere skal tale til de unge.
- Gør kommunalpolitik relevant for de unge.
- Lav arrangementer med kommunalpolitik som tema.

Det kan godt være lidt svært at sætte sig ind i det lokale demokrati. Det landsdækkende fylder mere for mig, selvom det egentlig ikke burde være sådan. Måske kunne politikerne være mere synlige og komme mere ud i virkeligheden. Men det skal ikke være på Facebook – det gider jeg simpelthen ikke.

– *Sara Sofie Svith, 22 år*

Handletanken: Foreningslivet er vigtigt og udfordret

Danmark er verdenskendt for sit stærke, fintmaskede og aktive foreningsliv. Foreningslivet udspringer først og fremmest af lyst og engagement til at udøve en bestemt aktivitet sammen med andre. Interessesælleskabet har ofte en række positive afledte effekter. Det styrker den personlige udvikling, tilliden til andre, ansvarsfølelsen og engagementet i samfundet. Mange ser foreningslivet som vigtige byggesten i demokratiet.

En af de centrale kvaliteter ved folkeoplysningen er nemlig, at den skaber et forpligtende fællesskab. Ved at deltage i foreningslivet lærer man at tage ansvar og bidrage til et fællesskab, der handler om mere end en selv. Foreningerne udgør et forum, hvor man kan mødes på tværs af baggrund og forskelle om en aktivitet, som man har til fælles. Det skaber et socialt fællesskab, hvor man udveksler meninger og opbygger tillid til hinanden, hvilket i sidste ende hjælper til at understøtte sammenhængskraften i samfundet.

Folkeoplysende foreninger bygger på demokratiske principper og er styret af medlemmerne, f.eks. via valg til bestyrelser. Foreningerne opdrager til demokrati, fordi medlemmerne lærer om demokratiske processer og værdier via foreningslivet. Samtidig findes der mange eksempler på, at man i foreningerne kan gå sammen om en sag og ændre noget i samfundet. Oplevelsen af, at man kan gøre en forskel både som individ og i fællesskab, kan motivere den enkelte til at engagere sig yderligere i samfundet og deltage i lokaldemokratiet. Det forpligtende og organiserede er en væsentlig del af foreningslivet, ikke kun fordi det er nødvendigt, men fordi det skaber ansvar og fællesskabsfølelse og dermed bidrager med stor værdi til foreningerne og samfundet.

Foreningslivet og kommunerne står i øjeblikket med en række fælles problemer. For det første betyder individualiseringen af samfundet en udfordring for borgernes

engagement og skaber rekrutteringsproblemer for både partier og andre foreninger. Partierne har haft stor nedgang i medlemstal, og flere foreninger har fået sværere ved at finde frivillige og bestyrelsesmedlemmer. Hvordan findes der flere frivillige og bestyrelsesmedlemmer, og hvordan får man flere medlemmer? For det andet spiller borgernes store engagement i løse netværk, hverdagsaktivisme og digitale fællesskaber ikke så godt sammen med de etablerede foreningers måde at arbejde på. Og endelig ønsker kommuner undertiden at inddrage foreninger og frivillige i løsning af samfundsmæssige og sociale problemer, hvilket ikke nødvendigvis ligger i kernen af de folkeoplysende foreningers interessefællesskaber eller den enkelte borgers motivation for at være med i foreningen. Handletanken for Lokalt Demokrati mener, at Aarhus Kommune bør arbejde videre med disse udfordringer i tæt samarbejde med foreningerne og borgerne.

Hvad er en folkeoplysende forening?

"Folkeoplysende forening" er for mange et ukendt udtryk. Men alle kender den lokale fodboldklub, skakklubben, spejdergruppen eller foreningsforeningen, som netop er "folkeoplysende foreninger." Foreningslivet spiller en stor rolle for mange mennesker, og det er et lovkrav, at Aarhus Kommune skal støtte foreningerne. Men for at få offentlig støtte fra Aarhus Kommune skal foreninger til gengæld leve op til nogle krav, blandt andet: være demokratisk organiserede, åbne for alle, baseret på et interessefællesskab og drevet af frivilligt engagement. I Aarhus findes der knap 1.000 folkeoplysende foreninger, som kommunen støtter med lokaler, penge til aktiviteter og på andre måder.

Anbefaling

08 Lad frivillige arbejde frivilligt

Anbefaling

Foreningerne bidrager til at løse samfundsmæssige opgaver med frivillige kræfter. Handletanken anbefaler, at byrådet anerkender og respekterer, at det frivillige arbejde er frivilligt.

Vi foreslår, at Aarhus Kommune og det folkeoplysende område drøfter og kommer med forslag til, hvordan det frivillige engagement bliver anerkendt og respekteret, særligt når byrådet har politiske dagsordner, som de ønsker, at foreningerne skal bidrage til at løfte.

Vi foreslår, at Aarhus Kommune i højere grad understøtter de frivillige, når der skal løses komplekse opgaver, hvor der er behov for en specialiseret viden.

Motivation

Det folkeoplysende område bygger på demokrati, grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, fællesskab og de enkelte initiativtageres idégrundlag. Det bygger altså på respekten for forskellige holdninger, idégrundlag, interesser og et frivilligt engagement og dels på demokratiske og forpligtende fællesskaber, der er åbne for alle. Det kan være naturlige følgesvende, men der kan også være et indbygget paradoks.

På den ene side er der tale om mennesker, der mødes om fælles interesser og med et frivilligt engagement. På den anden side skal fællesskaberne være åbne for alle, og kommunen kan derfor have en forventning om, at foreningerne gør en indsats for det. Det er vigtigt at finde den rigtige balance mellem disse hensyn.

Foreningernes kerne er at drive de fællesskaber, der mødes om en fælles interesse, uanset om det er gymnastik, syning eller noget helt andet. Men foreningerne løser også mange andre opgaver, som kan være alt fra inklusion til store anlægsprojekter. Spørgsmålet er, om kommunen og foreningerne har fundet den rigtige balance i samarbejdet om at løse samfundsmæssige opgaver, og om forståelsen for og forventningerne til hinanden er klare nok.

Aarhus Kommune bør i højere grad understøtte de frivillige, når de er med til at løse komplekse opgaver, hvor der er behov for en specialiseret viden. I byrådet bør man være opmærksomme på, at det frivillige arbejde er frivilligt, når man ønsker, at foreningerne løser samfundsmæssige opgaver.

Artikel

Sager der Samler bakker op om borgernes egen handlekraft

Inde bag murene på den gamle N.J. Fjordsgades Skole på Frederiksberg i Aarhus summer det af aktivitet og folk med initiativer. Initiativer, der handler om alt fra at sikre naturen i bylivet til at skabe bedre forudsætninger for kørestolsbrugere, når de færdes gennem det brostensbelagte Aarhus.

Af *Nanna Simonsen og Anne Elbæk*

“Hvad ville du engagere dig i, hvis du kunne?”, spørger Paul Natorp, som er medstifter af platformen Sager der Samler, som har til formål at styrke den enkeltes handlekraft. Handlekraften dækker over ens eget engagement i at skabe en forandring. De skaber rammerne for et sted, hvor borgerne kan få opbakning til deres egne initiativer og idéer.

“Vi kalder det en platform for handlekraft. Lokal handlekraft. Det, som er hele idéen bag Sager der Samler, er at gøre det lokale engagement til en drivkraft i omstillingen af samfundet. Til et mere menneskeligt, bæredygtigt og demokratisk samfund”, siger Paul Natorp.

Sager der Samler er et fællesskab, hvor man kan komme med idéer og skabe initiativer på hverdagsniveau. Deres dør er altid åben for nysgerrige sjæle, og allerede efter den første kop kaffe er man en del af fællesskabet. Et fællesskab, som skaber mening og værdi. Det er ikke Sager der Samler, som tager initiativet og rekrutterer frivillige til de forskellige sager. Tværtimod. Det er borgerne i fællesskabet, som kommer med initiativerne, fordi de har en frustration eller en trang til at handle. Sager der

Samler sætter bare rammerne og bakker borgerne op i deres idéer.

“Vi hjælper folk med at frame ting og få dem formidlet, så det ikke bare er en lille idé for dem selv, men at det bliver tydeligt for dem selv og for andre, at initiativet har potentiale til at skabe værdi for mange i samfundet”, siger Paul Natorp. Det er en bred palet af personligheder, som står bag de forskellige initiativer i Sager der Samler. Alt fra den studerende til den arbejdsløse og pensionisten. Alle med det fælles formål at være mere engagerede og skabe et initiativ, hvor det, de brænder for, er i centrum.

Paul Natorp understreger, at det er en fordel, når det er den almindelige borger, som skaber et initiativ. Det bliver meget mere inspirerende og trygt, fremfor når en fagperson eller en offentlig forvaltning starter et initiativ. Det giver medborgeren energi, handlekraft og autoritet at skabe initiativer, som har sin berettigelse i samfundet.

“Vi har de her demokratiske rettigheder, og at kunne omsætte dem til handlinger og danne fællesskaber og få andre med, det er ekstremt frisættende”, siger Paul Natorp.

Paul Natorp er medstifter af platformen Sager der Samler, som har til formål at styrke den enkeltes handlekraft.

Samtaler skaber demokratiet

Paul Natorp pointerer vigtigheden af det gode fællesskab, hvor man lytter til hinanden, og hvor man kan mødes på tværs og føre en samtale. Samtale og fællesskab er nemlig to af de vigtigste demokratiske dyder, som kan være med til, at borgerne ikke bare er forbrugere, men medborgere med en stemme. Demokratiet handler om at have indflydelse på eget liv, blive hørt og være med til at skabe løsninger på samfundsproblemer.

“Vi er jo meget optagede af, hvordan man kan skabe en demokratisk

praksis, hvor vi har en tydeligere adgang til at tage initiativ med en demokratisk kontekst for at forandre vores egen livssituation, men også verden omkring os sammen med andre”, siger Paul Natorp.

For Sager der Samler er det vigtigt, at demokratiet udgøres af mange stemmer, og at det kobles til den enkeltes eget liv. Paul Natorp tror nemlig på, at man skal starte i sin egen livssituation for at kunne ændre på noget. Det er netop ét af Sager der Samlers tre dogmer, som alle deres initiativer tager udgangspunkt i.

Sager der Samler er et fællesskab, der skaber lokal handlekraft.

Foto: Mihai Moisa / Unsplash

Sager der samlers dogmer

- **1. dogme:** Start i din egen livssituation. Vi kan kun skabe en forandring, hvis vi starter med os selv.
- **2. dogme:** Gør noget med og ikke for andre. Vi skal skabe forandringer gennem fællesskaber og være i øjenhøjde med vores medmennesker. Vi skal ikke gøre noget for nogen, men med hinanden.
- **3. dogme:** Start der, hvor du ikke skal bede om lov eller bede om penge. Det tredje dogme peger på vores egen handlekraft. I stedet for at deponere vores handlekraft hos nogen andre, skal vi selv udnytte de ressourcer, vi har som mennesker.

Et udpluk af sagerne

Sager der samler arbejder med mange forskellige typer af sager, som tager afsæt i alt fra integration til klima og sundhed. Fælles for dem alle er, at de bliver gjort til en del af FN's Verdensmål, og at man bag hvert initiativ finder handlekraftige hverdagsaktiviteter.

• Anaobaba TV

Anaobaba TV er et initiativ taget af to syriske flygtningefædre med det formål at sende videoer til deres familier i Syrien. Heraf kommer også navnet Anaobaba TV, som betyder mig og far-TV på arabisk. Projektet hjælper syriske fædre med at træde ind i faderrollen ved at fortælle om deres hverdag i Danmark. Videoerne er både med til at styrke relationen i familien og til at give familierne i Syrien viden om f.eks. dansk kultur og sprog.

• Arternes Aarhus

Arternes Aarhus er baseret på et ambassadørkorps for dyre- og plantearter og har både ambassadører for sølvmågen, tårnfalken og egetræet. Formålet er, at man ved hjælp af kreativitet og humor tænker de forskellige dyrearter ind i bylivet og taler deres sag. Arternes Aarhus giver arter uden stemme en stemme gennem forskellige talspersoner.

• Tours on Wheels

Brosten, dørtrin, kantsten og smalle gader. Det kan virke banalt, men er for kørestolsbrugere alt andet. Det er en udfordring, som besværliggør livet. Tours on Wheels er et initiativ, hvor politikere og andre fagfolk får mulighed for at opleve byen fra en kørestol. På den måde bliver det tydeliggjort for borgere uden gangbesvær, hvilke udfordringer kørestolsbrugere til daglig står over for.

Fakta

- Sager der Samler er en platform, som samler selvorganiserede initiativer fra borgerne. Borgere, som kalder sig selv for hverdagsaktivister, og som står bag sager, der gennem fællesskaber skal skabe en løsning på et problem i samfundet.
- De første spadestik til Sager der Samler blev taget tilbage i 2012 med det formål at skabe engagerede fællesskaber og styrke den enkeltes handlekraft.
- Sager der Samler har i dag omkring 80 medlemmer i foreningen samt et stort netværk, som rummer mennesker fra alle dele af lokalsamfundet.

Demokrati er fred og muligheden for at sige, hvad man har lyst til. Det gælder for os allesammen, uanset hvor man kommer fra. Det er vigtigt. Men man kan godt blive træt af politikere, der siger noget og gør noget andet.

– *Raied Jomma, 35 år*

Anbefaling

09 Husk, at det lokale demokrati har brug for fysiske mødesteder

Anbefaling

Aarhus mangler fysiske mødesteder. Derfor anbefaler Handletanken, at byrådet sikrer fysiske mødesteder for lokale fællesskaber.

Vi foreslår, at Aarhus Kommune prioriterer lokale fysiske mødesteder i byudviklingen, såsom idrætsfaciliteter, biblioteker og medborgerhuse.

Vi foreslår, at Aarhus Kommune synliggør muligheden for at booke byens eksisterende mødesteder med ledig kapacitet.

Motivation

Demokrati handler om fællesskaber og om at mødes, og det kræver gode mødesteder. Aarhus er en kommune i vækst. Ambitionen for Aarhus er en bæredygtig vækst, og at det skal være godt at bo og leve i Aarhus.

Når der hvert år flytter mange nye indbyggere til kommunen, betyder det, at flere skal deles om kommunens mødesteder. Der er derfor behov for at udvikle byens fysiske rammer. I undersøgelsen Foreningsliv i Aarhus Kommune fra marts 2021 fremgår det, at Aarhus Kommune er blandt de kommuner i landet, som har færrest idrætsfaciliteter i forhold til antallet af borgere.

Undersøgelsen viser, at 34 pct. af foreningerne finder det svært eller meget svært at finde egnede faciliteter. 39 pct. af foreningerne vurderer, at adgangen til gode faciliteter vil blive et problem inden for de kommende år.

Byrådet bør derfor i byudviklingen prioritere at skabe plads og økonomi til de fælles udendørs og indendørs lokale mødesteder både i byen og i oplandet. Der kan også være steder, hvor lokaler og lokaliteter har ledig kapacitet, som andre kunne have glæde af, hvis de kendte til det.

Oplandsudvalget, der var et udvalg nedsat af Aarhus Byråd, er i sommeren 2021 kommet med otte anbefalinger til, hvordan oplandet kan styrkes. Udvalget bestod af politikere og eksterne eksperter, og medlemmerne har været på studieture i forskellige oplandsbyer.

En helt central anbefaling fra udvalget er, at "Der skal være flere steder, hvor vi kan mødes." Udvalget begrunder anbefalingen med, at det vil styrke rammerne for fællesskab og samvær i oplandsbyerne.

"Mødesteder er limen, der holder et lokalsamfund sammen, ved at skabe tillid og sammenhold. Mødestederne er der, hvor mennesker mødes om fælles interesser på tværs af lokalsamfund, alder og kultur", står der i udvalgets anbefalinger, der således falder i tråd med Handletankens anbefaling om at styrke mødestederne i hele kommunen.

Erfaringer og inspiration

798 gode idéer til idrætsfaciliteter

Der mangler idrætsfaciliteter i Aarhus Kommune. Befolkningstilvæksten stiger, men der afsættes ikke tilsvarende flere penge til idrætsfaciliteter. Derfor oprettede Kultur og Borger-service, Aarhus Kommune, hjemmesiden Aarhus-mangler.dk, hvor alle kunne læse og sende forslag ind om, hvor der mangler idrætsfaciliteter. Idrætssamvirket i Aarhus og Aarhus Kommune arrangerede derefter en visionskonference om emnet. Formålet var at inspirere byrådspolitikerne, inden de skulle beslutte de kommende 10 års anlægsinvesteringer.

På visionskonferencen blev der udvekslet erfaringer fra foreningerne, og der kom indslag fra fagpersoner. På den måde kom borgerne med input til politikerne, og borgerne fik input fra hinanden og viden fra fagpersoner. Der kom 796 forslag på Aarhus-mangler.dk, og flere end 350 deltog i visionskonferencen.

Tiltaget gjorde forvaltning og politikere klogere på konkrete problemstillinger, og samtidig var det også en god mulighed for, at borgere kunne blive hørt og få viden om kommunens prioriteringer og beslutninger.

Borgere låner bibliotekets rum

RUM TIL JER er et koncept, hvor Hovedbiblioteket stiller Dokk1's åbne rum til rådighed for borgere og eksterne aktørers egne projekter. RUM TIL JER styrker lokalt demokrati ved at give borgere, foreninger og andre organisationer stemme og mulighed for at synliggøre relevante initiativer og udfordringer for besøgende i Dokk1. RUM TIL JER er en del af bibliotekets rolle som en fysisk platform for en bedre demokratisk samtale.

Artikel

Foreningsidrætten taler tydeligt – lytter politikerne?

Politikerne har ikke taget fritidslivets muligheder for udvikling i Aarhus Kommune alvorligt nok i de seneste 25 år. Der er mangel på gode idrætsanlæg, og idrætsforeninger har svaret på politikernes egne opfordringer med mere end 800 forslag til nye anlæg. Men lytter politikerne?

Af Jens Bundgaard, formand for Idrætssamvirket Aarhus

Lad os håbe, at byrådet tager deres egne borgerinddragelsesaktiviteter alvorligt. Aarhusianske idrætsforeninger har reageret meget tydeligt på politikernes efterspørgsel efter input, og der er et stort behov for flere idrætsfaciliteter.

Mere foreningsidræt kan føre mange gode ting med sig ud over glæden hos den enkelte deltager. Foreningsliv og frivillighed blev i 2016 fremhævet i Danmarkskanon som én af de 10 vigtigste danske samfundsværdier. Frivillige folkeoplysende aktiviteter fremmer demokratiforståelse og et aktivt medborgerskab hos borgerne, og foreningslivet giver læring om fællesskab, deltagelse, samarbejde, selvstændighed, lighed og oplysning. Foreningerne spiller derfor en stor og væsentlig rolle for udviklingen af et aktivt civilsamfund og for at fremme mødet mellem mennesker fra forskellige dele af samfundet.

Det er bare gået lidt galt i Aarhus i de seneste årtier. Eller egentlig er meget jo gået godt, for Aarhus er fortsat en lækker og attraktiv by for indbyggere, tilflyttere og gæster, men det er gået galt omkring idrætsfaciliteterne. Urbaniseringen (befolkningsvækst og

byfortætning) presser helt enkelt forenings- og fritidslivet på faciliteter og lokale mødesteder, og det udfordrer den fortsatte udvikling af foreningslivet og dermed også civilsamfundet. "Udsolgte" foreningstilbud med lange ventelister og manglende holdudbud som følge af en eklatant facilitetsmangel er udbredte.

Tallene taler for sig selv

Sport & Fritidsforvaltningen i Aarhus Kommune udarbejdede i slutningen af 2019 en rapport, hvoraf det med henvisning til befolkningsudviklingen fremgår, at det vil kræve opførelse af 22 nye idrætshaller og 32 nye boldbaner, hvis facilitetsdækningen til hver borger i 2030 skal holde niveauet fra 2015.

Idrætssamvirket har i årtier påstået, at det går den forkerte vej, fordi facilitetsdækningen ikke har svaret til behovene og interessen, og derfor er 2015-niveauet faktisk slet ikke attraktivt. Det er på ingen måde ambitiøst i den forstand, som borgerne og foreningerne udviser appetit på.

Danmarks Idrætsforbund (DIF) udgav i 2017 sin seneste kommuneundersøgelse, og heri understreges

efterslæbet og det akutte i den aktuelle situation i Aarhus. Undersøgelsen beskriver rammer og vilkår for idrætsforeningerne i landets kommuner, og Aarhus er overordnet rangeret som nummer 82 af de 93 opgjorte kommuner. Isoleret til facilitetsområdet er Aarhus rangeret som nummer 87. På spørgsmålet om "behovet dækkes?", rangerer Aarhus som nummer 88, og Aarhus har desuden som nummer 93 det allerlaveste årlige forbrug på drift/indbygger. I forhold til de seks største bykommuner, som kommunen normalt sammenligner sig med, er Aarhus dårligst rangeret på alle de nævnte områder.

Borgerne taler også tydeligt

I foråret 2020 tog kommunens politikere og forvaltninger initiativ til en række borgerinddragelsesinitiativer, der havde til formål at nuancere og supplere fortællingerne om manglerne og ambitionerne i Aarhus. Det skete i forbindelse med budgetlægningen og anlægsplanen.

Ved et borgermøde for idrætten arrangeret af kulturrådmanden og Idrætssamvirket i starten af marts 2020 blev det i en helt fyldt rådhusal tydeligt, at facilitets-

dækningens mangler og de stærke behov ikke blot findes i midtbyen. I forbindelse med borgermødet lanceredes hjemmesiden aarhus-mangler.dk, hvor der er indmeldt imponerende 791 forskellige forslag til nye idrætsfaciliteter i hele Aarhus.

Senere gennemførte Borgmesterens Afdeling en mere generel borgerinddragelse op til anlægskonferencen med blandt andet Facebook-events og onlinemøder med udvalgte interessenter. Ligeledes blev der

lanceret en hjemmeside, sammenot maarhus.dk, hvor der blandt andet blev efterspurgt idéer til fremtidens bygninger, byrum og mobilitet.

Alt sammen gode tiltag, som tydeligt viser, at foreningerne har høje ambitioner, og at vi mangler idrætsanlæg. Men har politikerne så lyttet til den borgerinddragelse, de selv har sat i værk?

Det håber jeg, at de har, for hvorfor skulle man ellers lave borgerinddragelse? Omvendt så sidder jeg

med en følelse af, at resultaterne udebliver. Vi mangler mod, vilje og økonomi fra politikerne til at give området et løft. Kommer der ikke det, kan man frygte, at det er borgerinddragelse for borgerinddragelsens skyld. Det kan vi ikke bruge til noget. Kære politikere: Husk at lytte til, hvad borgerne siger, når I spørger dem!

Idrætten har talt meget tydeligt – nu håber vi bare, at svarene fra politikerne og byrådet snart bliver lige så tydelige.

Det er lidt svært at tage sig sammen til at gå op i lokalpolitik. Det bliver for kedeligt og for indforstået. Måske kunne politikerne komme mere ud på uddannelsesstederne, hvor vi er, og fortælle om, hvordan politik er i praksis. Demokratiet er jo vigtigt, og jeg ville egentlig gerne sætte mig mere ind i det lokale.

– *Filippa Kier Droob, 23 år*

Anbefaling

10 Motivér flere til at blive frivillige

Anbefaling

Der er brug for flere frivillige i foreningslivet. Derfor anbefaler Handletanken, at kommunen og foreningslivet arbejder sammen, for at flere får lyst til at være aktive i foreningslivet som frivillige.

Vi foreslår, at Aarhus Kommune og foreningslivet undersøger, hvordan de sammen kan arbejde med strategier, der kan få flere til at have lyst til at engagere sig som frivillige eller påtage sig bestyrelsesposter.

Motivation

Demokrati handler om fællesskaber. Fællesskaber for mennesker skabes bl.a. i foreningerne. Foreningerne i Aarhus oplever en fremgang i antallet af medlemmer, men det er en udfordring for foreningerne at få medlemmerne til at engagere sig som frivillige eller påtage sig bestyrelsesposter.

I Aarhus oplever 39 pct. af foreningerne, at det er svært eller meget svært at finde nye frivillige, og 44 pct. af foreningerne oplever, at det er svært eller meget svært at finde medlemmer til bestyrelsen. Det fremgår af undersøgelsen Foreningsliv i Aarhus Kommune fra marts 2021.

Det fremgår desuden af undersøgelsen, at de foreninger, der har en strategi for at rekruttere og fastholde frivillige, har lettere ved at finde frivillige til opgaverne uden for bestyrelsen, og formændene i foreninger med en frivilligstrategi ser også mere positivt på mulighederne for at tiltrække et tilstrækkeligt antal frivillige i fremtiden.

Undersøgelsen konkluderer, at der ser ud til at være et uudnyttet potentiale blandt foreningerne i Aarhus Kommune, idet kun 6 pct. af foreningerne i undersøgelsen angiver, at de har en strategi for at rekruttere og fastholde frivillige.

Byrådet bør derfor sammen med det folkeoplysende område arbejde videre med en strategi for at rekruttere og fastholde frivillige.

Artikel

Nagin Ravand sætter dagsordenen gennem fodbold

I Aarhus-bydelen Brabrand ligger der et lille klubhus, som ikke burde defineres som lille. Klubhuset ånder nemlig af et stort fællesskab og stærke stemmer, som vil høres. Én stemme, der især har slået igennem, tilhører den 21-årige fodboldtræner Nagin Ravand. På fodboldbanen er hun et forbillede for minoritetskvinder med anden etnisk baggrund.

Af Anne Elbæk og Nanna Simonsen

Nagin Ravand smiler forlegent, imens hendes hænder begynder at fjerne affaldet fra sofabordet. Fodbolden bliver med det samme samlet op, efter hun har fjernet det værste rod og sat sig i sofaen. Bolden kører mellem hænderne, hvorefter den bliver plantet solidt i skødet. Fodbold er en stor del af Nagin Ravands liv og er for hende ikke kun en sportsgren, men også et værktøj til at sætte en dagsorden.

“Fodbold handler om at skabe et fedt fællesskab for alle kvinder, lige meget hvilken baggrund de har, hvad de tror på, hvordan de ser ud – de skal vide, at der også er en plads på fodboldbanen til dem. Om det er i nederdel eller shorts”, siger Nagin Ravand.

Hendes dagsorden er at fjerne billedet af, hvordan den ideelle fodboldspiller ser ud, og skabe muligheder i foreningslivet for minoritetskvinder med anden etnisk baggrund. Igennem hele sit liv har hun manglet at se personer som sig selv på banen. Derfor hoppede hun selv i trænertrøjen og ud på plænen.

Pigefodboldholdet var startskuddet
I 2016 startede Nagin Ravand

pigefodboldholdet ACFC i Gellerup. Pigefodboldholdet blev hurtigt populært, for her stod en træner, som pigerne kunne spejle sig i.

“Det, jeg gjorde, som rekrutterede mange piger i ACFC, det var, at jeg stillede mig ud på banen for at implementere billedet af en med minoritetsbaggrund stå på en fodboldbane og spille fodbold. Det ser du ikke i fjernsynet, det ser du ikke andre steder, så hvor skulle idéen og billedet nogensinde opstå”, siger Nagin Ravand.

I dag er hun træner for et kvindefodboldhold i klubben Vatanspor. En klub, hvor hun på få måneder allerede har sat sit præg. Det var tydeligt, at der var en stor efterspørgsel efter et kvindefodboldhold i klubben, for der blev hurtigt sammensat et hold med kvinder fra lokalområdet især, men også fra andre steder i Aarhus og omegn.

“I løbet af to og en halv måned var vi over 25 kvinder. Det viser jo bare, hvor stort et behov der er. Hvad har jeg gjort? Intet andet end at stille mig selv til rådighed to timer to gange om ugen”, siger Nagin Ravand.

For Nagin Ravand er det vigtigt at skabe et hold, hvor alle er på lige fod og starter fra samme udgangspunkt. Foreningslivet skal rumme forskellighederne og gøre det nemt for alle at være med.

Forvirrende start i fodboldverdenen

Da Nagin Ravand som 10-årig begyndte til fodbold, skete det ved et rent tilfælde. En veninde tog hende under armen og med til fodboldtræning, hvor en ny verden åbnede sig. En verden, hun ikke vidste eksisterede. Der var ingen, som havde fortalt hende, at hun havde mulighed for at spille fodbold. Nagin Ravand mang-

lede et forbillede, der lignede hende selv, som hun kunne spejle sig i.

“Da jeg startede til fodbold, havde jeg ikke nogen rollemodeller eller nogen, der gjorde det muligt for mig at tænke i de baner. Det var først, da jeg så min egen veninde, dem, jeg gik i klasse med, dem, der havde samme alder som mig, gøre det. Jeg tænkte, så kan jeg også gøre det”, siger hun.

Hun fik åbnet døren ind til fodboldverdenen, men manglede stadig at blive betragtet på lige fod med de andre. Hun oplevede, at det var en krig at være til fodbold, fordi hun stod helt alene med at navigere rundt i foreningslivet, når hun skulle købe nye benskiner, vaske holdtrøjer eller få forældre til at køre til kampe. Det vil hun selv undgå på sit fodboldhold.

“Hvis jeg ikke var der til at skabe en mulighed for pigerne og tale på deres vegne og sige, kontingentet skal kun være på 200 kr. I behøver ikke at køre til kampene. Det er okay, hvis I ikke har fodboldstøvler på, vi finder ud af det. I må gerne spille i nederdel og alle de her ting, så havde de her piger jo aldrig spillet fodbold. Jeg har givet dem en tryghed”, siger Nagin Ravand.

En kamp for at blive anerkendt

Et af Nagin Ravands formål er at være med til at nedbryde de forestillinger, som samfundet har opstillet omkring den ideelle fodboldspiller. Hun har op til flere gange i fodboldverdenen oplevet at blive fravalgt, fordi hun bærer tørklæde.

“Altså, jeg plejer altid at sige, at før jeg tog tørklæde på og spillede fodbold, var jeg bare en dygtig, ambitiøs og talentfuld ung pige, der gerne ville score nogle mål. Efter

jeg tog tørklædet på, var jeg en aggressiv muslim”, fortæller Nagin Ravand, som oplevede, at folk skiftede syn på hende.

Nagin Ravand mener, at det er vigtigt at fortælle historien om, at en fodboldspiller både kan have tørklæde og nederdel på. Hun synes, der er en ulighed i samfundet, når pigerne på fodboldholdet gang på gang skal vise deres værd for at blive anerkendt.

“Det er da latterligt, at vi skal bevise os selv på den måde, men hvis man er nødt til det, er man nødt til det. Man kan ikke lægge sig ned og sige: 'Jeg har ikke behov for at bevise mit værd.' JO! Hvis du vil have, at din lillesøster skal klare sig bedre”, siger hun.

For hende er det vigtigt at bruge sin stemme og de muligheder, som hun har fået, til at blande posen og skabe nye forestillinger om den ideelle fodboldspiller. En stemme kan gøre meget, men én er ikke nok. Alt arbejdet gør hun for at være et forbillede for minoritetskvinder med anden etnisk baggrund, både på fodboldbanen og i samfundet.

“Jeg har vist et eksempel. Jeg har været rollemodel. Jeg har været spejlet, de kunne kigge i. Jeg har haft viljen. Meget af det her handler også om vilje”, siger hun og uddyber: “Men jeg er frivillig, ikke fordi jeg skal have anerkendelse eller en eller anden pris. Jeg er frivillig, fordi jeg gerne vil se strukturen ændre sig.”

Hun kan ikke ændre samfundet alene, men hun håber, at hun ved at bruge sin stemme kan ruske op i foreningslivet og sætte pigerne i fokus. Systemet skal blive bedre til at se og anerkende borgerne – borgere som Nagin Ravand, der kæmper for at ændre et problem i samfundet.

Jeg tænker ikke så meget på det lokale demokrati. Det er bare noget, der er der, men jeg følger med op til valgene. Det ville da være bedre, hvis det lokale demokrati fyldte mere, også uden for valgene, for selvfølgelig er det vigtigt.

– *Josefine Lund Larsen, 20 år*

Anbefaling

11 Styrk de lokale partiforeninger

Anbefaling

De lokale partiforeninger er udfordrede. Derfor anbefaler Handletanken, at byrådet tager en temadrøftelse af de lokale partiforeningers problemer og udfordringer. Drøftelsen kan f.eks. lede til:

- Forslag til at styrke de lokale partiforeninger.
- Forslag til samarbejde mellem partiforeningerne om rekruttering, arrangementer osv.
- Forslag til landsdækkende konference og lokale møder om partiernes situation.
- Forslag til samarbejde med det øvrige foreningsliv om medlemsrekruttering, rekruttering af medlemmer til bestyrelsesarbejde osv.
- Forslag til at skabe respekt og stolthed omkring partimedlemskab.

Motivation

De lokale partiforeninger er maskinrummet i demokratiet. De står for opstilling af kandidater, udvikling af lokal politik og lokalpolitisk debat. De er samtidig grundpillerne i partiernes landsorganisationer. De lokale partiforeninger kæmper med nogle af de samme problemer, som foreningslivet i øvrigt, f.eks. problemer med rekruttering til bestyrelser, aktivitetsudvalg og andet.

Partierne er desuden ramt af 50 års nedgang i medlemstallet. I 1950'erne var cirka 650.000 borgere partimedlemmer, mens der kun er omkring 130.000 partimedlemmer i dag. Dermed har partierne i 2021 tilsammen færre medlemmer, end Socialdemokratiet, Venstre og Det Konservative Folkeparti hver havde i 1970.

Langt færre medlemmer skal altså grundlæggende løse de samme lokale demokratiske opgaver, som fem gange så mange medlemmer løste i 1950'erne. Samtidig med den udvikling er samfundet og den offentlige sektor blevet langt mere kompliceret, og andre aktører som virksomheder, fagforeninger og interesseorganisationer er blevet mere professionelle i deres politiske påvirkningsforsøg.

Den offentlige partistøtte har skabt rum for en vis professionalisering af partierne, men den økonomiske støtte gives især til landsorganisationerne, hvilket kan øge topstyringen i partierne og efterlade de lokale partiforeninger som et af demokratiets svageste led.

Borgernes nye medievaner og sociale medier er den seneste udfordring for partierne, fordi der åbnes for nye muligheder for partierne, men samtidig kan det være svært for partierne at nå borgerne, som i et vist omfang bevæger sig i lukkede interessebobler. Den barske tone på nettet og i medierne er også et problem, fordi det gør det omkostningsfuldt for borgerne at bekende politisk kulør. Denne udvikling kan forværre medlemsudviklingen og svække rekrutteringen af kandidater og aktivister til kommunalvalgene. Der er ikke et reelt fald i antallet af kandidater ved kommunalvalg, men nogle hævder, at kvaliteten af kandidaterne er faldet.

Demokrati er vigtigt, og jeg synes, at jeg burde sætte mig mere ind i politik. Måske kommer det senere, når jeg bliver ældre, eller hvis der kommer en sag, der handler om mit studie eller lignende. Det skal være nært for at være interessant. Jeg kunne ikke forestille mig at blive medlem af et parti, og jeg har ikke sat mig så meget ind i det, at jeg ville vide, hvilket parti jeg skulle melde mig ind i. Men nogle af mine venner har været meget aktive i ungdomspartierne, og det var spændende at høre om.

– *Julie Winther Hansen, 21 år*

Anbefaling

12 Åbn for andre fællesskaber

Anbefaling

Der er en stigende efterspørgsel efter individuelle og fleksible muligheder for at dyrke interesser og aktiviteter. Derfor anbefaler Handletanken for Lokalt Demokrati, at byrådet sammen med foreningslivet åbner sig mod andre former for fællesskaber end de traditionelle foreningsfællesskaber.

Vi foreslår, at Aarhus Kommune og foreningslivet etablerer kontakt til relevante uorganiserede fællesskaber, såsom netværk, hverdagsaktivister og lignende, med henblik på at udvikle nye samarbejder med værdi for alle parter.

Vi foreslår, at Aarhus Kommune og det folkeoplysende område samarbejder om at skabe mere fleksible muligheder for at dyrke sine interesser og aktiviteter i foreningerne.

Motivation

Det er en generel samfundsmæssig tendens, at mange i højere grad deltager i aktiviteter, der er mere individuelle og mindre forpligtende.

Danskerne motions- og sportsvaner er gennem årene flere gange blevet kortlagt af Idrættens Analyseinstitut. Den seneste undersøgelse er fra marts 2021, og det fremgår af undersøgelsen, at flere organiserer deres aktiviteter på egen hånd, og at der har været et fald i foreningsdeltagelsen.

Det fremgår af undersøgelsen, at den dominerende tendens blandt børn er at kombinere forskellige organiseringsformer – hvor organisering i foreningsregi kombineret med selvorganisering er den klart største kategori. Blandt voksne organiserer de fleste enten udelukkende deres aktiviteter i en selvorganiseret sammenhæng eller i kombination med aktiviteter i forening eller privat regi.

Handletankens undersøgelse af det lokale demokrati i Aarhus Kommune fra 2020 viser desuden, at der er større villighed til at deltage i mere afgrænsede deltagelsesformer, f.eks. ved at deltage i en borgergruppe, end mere forpligtende deltagelsesformer som f.eks. at opstille til byråd eller fællesråd. Samtidig oplyser 41 pct. af de adspurgte, at mangel på tid er den vigtigste grund til, at de ikke er mere aktive i det lokale og kommunale demokrati, end de er i dag.

Der er desuden efterspørgsel fra foreningernes medlemmer på muligheden for at kunne dyrke sine aktiviteter mere fleksibelt. Undersøgelsen Foreningsliv i Aarhus Kommune fra marts 2021 peger på, at det er vigtigt fortsat at have blik for, hvordan og hvor tit faciliteter bruges, og at det er vigtigt at huske den uformelle brug af faciliteterne.

Artikel

Borgerne, kommunen og det lokale

Af Roger Buch, ph.d., cand.scient.pol., centerleder, Danmarks Medie- og Journalisthøjskole

Borgerne har et nuanceret syn på det lokale demokrati. Kommunen er ikke bare kommunen. Det kommunale er ikke nødvendigvis lig med det lokale. Og lokalt demokrati er ikke automatisk det samme som det kommunale demokrati. Det er nogle af de vigtige resultater fra den borgerundersøgelse, som blev lavet i begyndelsen af arbejdet i Handle-tanken for Lokalt Demokrati.

Når borgerne bliver spurgt helt åbent til deres første tanker, når de hørte ordene "demokrati", "kommunalt demokrati" og "lokalt demokrati", så var svarene markant forskellige. Og når borgerne opfølgende blev spurgt til, om de primært følte noget positivt, neutralt eller negativt, så var borgerne langt mere positive over for "demokrati" end over for "lokalt demokrati" og "kommunalt demokrati", som det ses i figur 1.

Der var ikke mange med negative følelser for de tre demokratiord, men dem, som havde negative associationer med "demokrati", pegede især på forskellige former for "noget dårligt" og på en følelse af politikerlede. Mens "lokalt demokrati" på den negative side især blev forbundet med at "være ikke-eksisterende", "noget dårligt", "politikerlede". Af de tre ord havde "kommunalt demokrati" færrest positive og flest negative reaktioner hos borgerne. Som det ses i figur 2, var det politikerlede, bureaukati, "noget dårligt" og dysfunktionelle elementer, som dominerede blandt de negative svar.

Figur 2

Borgernes negative og positive associationer med ordet "kommunalt demokrati".

Negative associationer – 19%

Politikerlede	24%
Bureaukati	19%
Noget dårligt	14%
Dysfunktionelt	11%
Kedeligt	5%
Indflydelse	4%
Kommunen og byrådet	3%
Kommunen bestemmer	2%
Andet	19%

Positive associationer – 46%

Medbestemmelse	19%
Indflydelse	13%
Nærhed og nærdemokrati	8%
Valg og stemmeret	7%
Lokalt styre og politik	7%
Kommunen og byrådet	6%
Fællesskabet	6%
Alle bliver hørt	5%
Folkestyre	4%
Flertalsstyre	3%
Noget godt	3%
Andet	20%

Kilde: Borgerundersøgelsen "Lokalt Demokrati i Aarhus Kommune", 2020.

Figur 1

Borgernes følelser for tre demokratiord.

"Demokrati"

"Kommunalt demokrati"

"Lokalt demokrati"

● Negativ ● Neutral ● Positiv

Kilde: Borgerundersøgelsen "Lokalt demokrati i Aarhus Kommune", 2020.

De positive svar var mere spredte, men medbestemmelse og indflydelse var helt dominerende. Det afspejler også, at borgernes mere grundlæggende demokratiopfattelser er deltagelsesdemokratiske (44 pct.), fulgt af den klassiske repræsentative demokratiopfattelse (35 pct.) og meget mindre tilslutning til en beskyttelsesdemokratisk (11 pct.) og en servicedemokratisk opfattelse (9 pct.). Sat hårdt op er det de deltagelsesdemokratiske elementer, som giver en positiv opfattelse af det kommunale demokrati, mens det er problemer med det repræsentative demokrati, som giver de negative følelser omkring det kommunale demokrati.

Hvis politikerlederen skal mindskes, og hvis færre borgere skal have negative tanker og følelser om det kommunale demokrati, er det derfor oplagt på den ene side at arbejde med, hvordan borgernes inddragelse kan øges, og på den anden side arbejde med, hvordan nogle af svaghederne i det repræsentative demokrati kan mindskes.

Øget indflydelse på

Borgerne ønsker især at blive hørt på de klassiske store velfærdsområder: børn og unge, ældre og sundhed. Men to områder er endnu vigtigere: kollektiv trafik og trafikplanlægning samt byudvikling. Det er præcis de samme to områder, som får mange borgere til at føle egentlig politikerlederen. Mulighederne for indflydelse er meget forskellige, fordi borgerne inden for velfærdsområderne ofte er brugere, og det derfor kan være lettere at skabe kanaler for indflydelse via brugerbestyrelser, råd osv. Omvendt er borgerinddragelsen mindre enkel på kollektiv trafik, trafik- og byudvikling, og her kunne Aarhus blive foregangskommune, hvis der kunne udvikles nye og bedre inddragelsesformer.

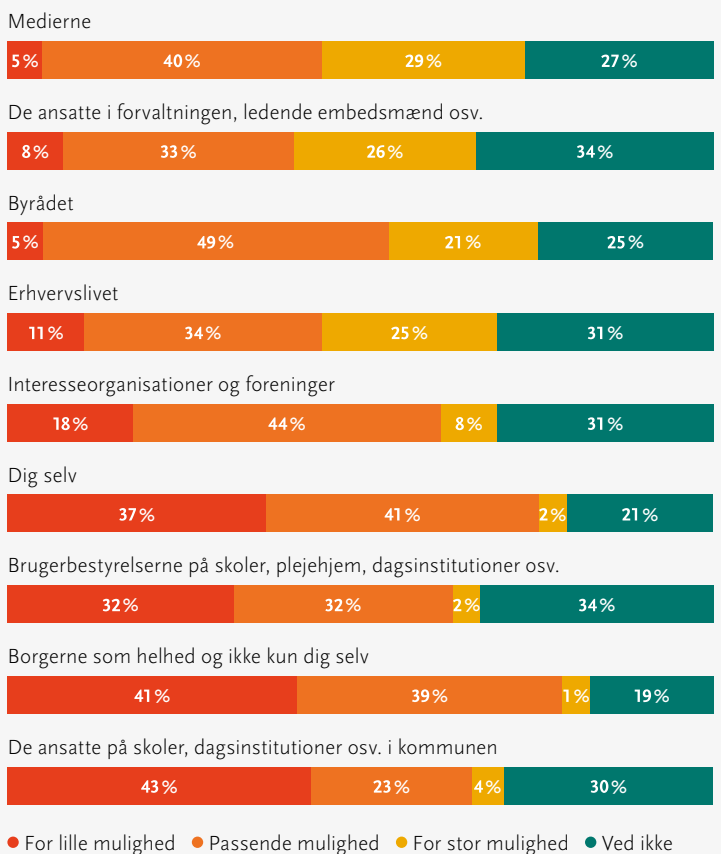
For lidt og for meget indflydelse

Mange borgere synes altså, at de selv og andre borgere har for lidt indflydelse. Der er imidlertid to andre grupper, som borgerne også synes, har lige så stor eller endnu større underskud på indflydelse: brugerbestyrelser og frontpersonalet i skoler, dagsinstitutioner, ældrecentre osv. Som det ses i figur 3, er der også aktører i kommunalpolitikken, som

mange borgere synes har for stor mulighed for at få indflydelse på de kommunale beslutninger: medierne, de ledende embedsmænd på Rådhuset, erhvervslivet – og ganske paradoksalt også byrådet. Dette umiddelbare skisma, at mange borgere synes, de folkevalgte politikere har for stor indflydelse, skyldes igen mange borgeres deltagelsesdemokratiske grundholdninger.

Figur 3

Borgernes vurdering af forskellige gruppers mulighed for at have indflydelse på udviklingen i kommunen.

Kilde: Borgerundersøgelsen "Lokalt Demokrati i Aarhus Kommune", 2020.

De mange balancers balancegang

Borgerundersøgelsen peger på nogle klare retninger for borgernes vurderinger og ønsker: Der er relativt få med negative følelser for det kommunale demokrati. De negative vurderinger bæres af deltagelsesdemokratiske udviklingsønsker og utilfredshed med de repræsentative elementers funktionsmåde. Ønsket om mere inddragelse er langt stærkest på områder, hvor inddragelse er svær at organisere (letbane, byudvikling osv.), og hvor inddragelsen kan komme i direkte konflikt med de folkevalgte politikeres ønsker og mål. Løsningen kan ikke være sort/hvid, men alene en justering af balancerne mellem borgerinddragelse og repræsentativt demokrati. Herunder findes yderligere et lag af balancer mellem borgere og brugere og mellem det kommunale og det lokale (sub-kommunale) perspektiv, som eksempelvis er repræsenteret i fællesrådene. Et andet sæt af balancer befinder sig mellem det formelle system og borgernes selvorganiserede og mere uformelle deltagelse.

Demokrati er ikke kun en balance mellem partier og mellem rød og blå, men også alle de andre balancer mellem folkevalgte og borger- og brugerinddragelse, mellem geografiske områder, mellem forskellige politikområder (ældre, unge, infrastruktur osv.), mellem det formelle system og de mange uformelle og frivillige deltagelsesformer og mellem forandring og bevarelse af velfungerende dele af demokratiet. De mange balancers balancegang er et vilkår for demokratiet, men også for det demokratiudviklingsarbejde, som er foregået i Handletanken for Lokalt Demokrati. Firkantede patentløsninger er sjældent hensigtsmæssige. Derfor er forsigtig eksperimenteren med små handlinger og forsøg en god vej.

Litteratur

Danskernes aktivitetsvalg og organisering i 2020

Idrættens Analyseinstitut, 2021

Er 'klart sprog' lettere at forstå? En undersøgelse af forståelsen af to versioner af et brev fra SKAT

Kjærgaard og Jensen

Nydanske Sprogstudier, 2016

E-Government Survey 2020

Digital Government in the Decade of Action for Sustainable Development

United Nations Department of Economic and Social Affairs

Foreningsliv i Aarhus Kommune

En undersøgelse af fællesskaber, frivillighed og tilfredshed

Rapport af Idrættens Analyseinstitut og Videncenter for Folkeoplysning for Aarhus Kommune, 2021

Hadefulde ytringer i den offentlige debat

Dansk Institut for Menneskerettigheder, 2017

Innovative Citizen Participation and New Democratic Institutions

The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), 2020

Lokalt Demokrati i Aarhus Kommune

Undersøgelse gennemført af Silverbullet for Danmarks Medie- og Journalisthøjskole (DMJX) og Aarhus Kommune, 2020

Stemmeprocenten til forskellige valg varierer mellem kommunerne

Danmarks Statistik, 2017

Valgdeltagelsen ved kommunal- og regionsvalget 2017

Kasper Møller Hansen, Center for Valg og Partier, Institut for Statskundskab

Københavns Universitet, 2017

